

היה לך לרדוף ולדקדק מה ראה למחוק ומה היא תשובתו, וכי היא דיבמות ואומר נבעלה לסמול לה וכו', שהקשה כמה קושיות, והנהו דובחים ופיק דמנחות (ט) ועל מי מנחות ינהלך צורנו אם תתן לב לרדוף אחר השלום, ולא להקדיח בתוראות שאין בהן צורך. ושלומך לאורך ימים לעולמים:

סימן מ"מ. מ"ר משולם לר"ת.

(ענין שבירת כלי חרס).

וגם שאל איך הצעה (ה) של ברייתא דתורת כתנים וזו שאל ה"ס (ג): מתניא (ג) בסופה סרק כשם שהמים בודקין (ד) וגם בתורת כהנים (ה) גשנית בו ביום דרש ר' עקיבא וכלי חרס אשר יפול מהם וכו' אמר ר' יהושע מי יגלה וכו' ואמרין בנמראו) וכי מאחר דאין לו למה טמא (וכי כלי חרס יוביח). פ"י כלי חרס שמטמא וניקב בכרי מחרתו יוכיח שיותר בחולין ובמעשר [שהנקיבה והשכירה מועלת כשבילה (ט) ופוסל בחרומה עד הערב שמש. לפי ששתי מדות בנשברין, אם נשברו לנשרי פירורין דקין שאין ראויין לשום כלי בעולם חשובין כעפרא ואין צריכין הערב שמש, אבל אם ראויין לכלי אחר כגון בנד שנקרע רובו ושייר בכרי מעצרת (י) או כלי חרס שניקב במוציא משקה שטהור מלפמא נסמא ממה שהיה, הואיל וכלי הוא עדיין לענין אחר כדאמרין חמש מדות בכלי חרס (יא). אע"פ כשניקב טהור למעריצ (יב) (ממה נפשך) [מ"ס (יג)] צריך הערב שמש לתרומה, וסייעתיה הדין ברייתא בת"כ ואותו תשובו ויכול ישברנו ודיו ח"ל וכל כלי חרש (יד). פ"י נאמר בפסוק שלשעלה (טו) הערב שמש וסמך ליה וכל כלי חרש ויו מוסיף על ענין ראשון לימד על הנשבר ששעון [הערב (טז)]

רע"י ד"ה הכי גרסינן ושלמחא וחוס' ד"ה שהעידו. (יט) גם לדברים הללו חזק זכר לעיל באגרתו של ר"נ:

סימן מ"מ. (א) כ"ל במקום הדיעה כ"י ודפוס ועיין בחולין דף מ"ט ע"ב הדיעה של משנה. (ב) וזה נראה שקיצר התעתיק כי לא הזכיר עתה ברייתא דת"כ. וזכינו למלחאת את החסרון ע"י חידושי אנשי שם למדכי שנת פי יכיר, כי שם הוצאה כל השאלה והתשובה בנוסח יותר טוב. וז"ל שם בתחילה: כך נגאל נספד יסן תשובה ששאל דני' ומשל מנ"ח ז"ל. שלם טז לרד טז מרנאל טז הוא דנינו יעקב נד תליר. הנני לעיך ונשלם נחתי להזכיר דלענין מר נאחא ברייתא השנויה בת"כ ואותו תשובו יכול ישברנו ודיו, כי בכל הפסדים שנלפת נעשות, ומשלם לנו כמו שכתובה בפירתך ואם לדיכא פירוש שלם לנו פירושך. ודומה נעניי פירושה כמו שכתבתי בכתבי שלום חליך נתימאל דכוסיה ותן דעתך לייסג ולא לסתור אם ייסג נעניך ותנחא נכוסיה וכו' כמו שלפנינו. וזה נראה שכבר כתב ר"מ ל"ח על אודות המימאל דכוסיה כלי חרש יוכיח ולא נמלא המכחז אלנו. וכאן הכפיל קצת את הדברים לזרז פירושו על ברייתא דת"כ. ואי אפשר לווד שובאן וחליך הוא הוא הכתב אשר שלם ר"מ מקודם. שהרי לקמן חזר גם על הנדיתא דת"כ, וסייעתיה דקין ברייתא בת"כ וכו' עיין לקמן. וח"כ מה זה דבר חרס שהיה כותב אשר כך דלענין מר נאחא ברייתא וכו'. ועוד עיין בתשובת ר"ת על זה. (ג) נחיד"ל וכ"ל במקום מתניית דכוסיה כ"י ודפוס. (ד) כוסיה דף כ"ז ע"ב. (ה) ח"כ שוניי על הפסוק כל אשר נחזכו יעמא. (ו) כוסיה דף כ"ט ע"ב. (ז) לו למה סמא כ"ל במקום לנמא כ"י. (ח) וזה נראה שהנוסחא לפני ר"מ היה שנותרין בחולין ופסולין בתרומה ועייש גרס"י ד"ה הלך השוה שנהן. (ט) המלות נהסגר חסרות כ"י ודפוס והן נחיד"ל שם. (י) חולין דף קכ"ב ע"ב ונחמ"ס דף ז' ע"ב. (יא) שנת ל"ה ע"ב. (יב) למעט כן הוא כ"י ודפוס וגם נחיד"ל. ולפי דעתי ז"ל למעט. (יג) חייב כ"ל לפיך במקום חייב שהיה לפני הסופרים של כ"י דפוס ונחיד"ל. (יד) זו גרסת ר"מ חננס בת"כ שלנו שמיני קאפיטעל י"ח פסוק ל"ג הנראה היא כמו שכתב ר"ת לקמן בתשובתו. (טו) נפסוק ל"ב שלפני זה כתוב נפסוק ועמא עד הערב וטהר. (טז) נחיד"ל

שמש והרי הוא אומר כוב וכלי חרש אשר יגע בו הזב (ישבריו) יכול ישברנו ודיו תל וכלי חרש ולמעלה(י) כתוב הערב שמש והיה(י) שנשבר בעין שפרשנו. ומתבינין אשמעתין מהא דאמרין במס' שבת(י) בחזרת בלי מתכות לסומא ישנה רבא אמר גיירה שמה יאמרו שכלית בת יומא עולה אלמא כשנשברו שחרו מיד בלא הערב שמש(כ). ויש לתרין התם כשנשברו וחזר וריתכן וראי מהור מיד בלא הערב שמש, מאחר שעשאן בלים חרשים פנים חרשות באו לכאן, כראמרין(כ) בסגול שנפסקה אחת מתרסותיו(כ) ותיקנה מסמא נפסקה שנייה ותיקנה מחורה פנים חרשות באין לכאן. והי' הוי בכלי שנוצר(כ) עתה מחדש ולא היה עוד בעולם, אבל אם היה הנשבר בעין(כ) שלא חזר וריתכו הרי הוא בתורת ברייתו שצריך הערב שמש, ואם להשך ארס לומר מהא דאמרין במס' חולין(כ) במלית שהתחיל לקרעה בין שנקרע רובה מהורה ואמר רב נחמן ליש אלא במלית טבולת יום אלמא לקרעה(כ) לא בעינן הערב שמש. תריין התם רהטלית דאטבלה לא הוה ביה אלא טומאת טבול יום וכשנקרעה בטלה מתורתה(כ) ומהורה לנמרי. כי כל קריעה ושכירה כך היא רינה, כשהוא טמא ושוברו השכירה מוציאתו מתורת כליו ראשון(כ) ונשאר טוממא אכל צריך הערב שמש כפרשית, וכשהכלי טבול יום ושוברו מהור טוממא טבול יום, ואל יקשה בעיניך לומר הואיל שנשבר למה לא מהור לנמרי, שהרי שנינו בס' דם חטאת(י) בלי חרס שבישל בו חטאת ויצא חוץ לקלעים ונפסא ניקבו ונכנס ושוברו במקום קרוש, אלמא לאחר שבירתו מותר להכניסו וכן בנר שיצא לחוץ ונפסא קודעו ומכניסו ונכנסו במקום קדוש? תריין כל ההכנסות לאחר הערב שמש, ואל תתמה שהרי לענין דם חטאת עדיין כלי הוא אצ"פ שניקב ונישאר כדפרכין(י) החסל(י) והא לאו כלי הוא ומתריין כנון שניקבו בשרש קמן, אלמא אצ"פ שיצא מתורת טוממא: בניקבה עדיין כלי הוא ומשום הכי בעינן ליה הערב שמש מאחר שעדיין תורת כלי עליו:

סימן נ. וזה השיב הרב ר' יעקב:

מי לא ידאך, ולא פנים ישאך, הרב העומר במלוא(י), אנהגך אביאך, להוריעך ולהראך סן יורע בחושך פלאיך, כי עמדת אחרי סוף הוראה לחדש דבר מעתה לעשות מדות בכלים הנשברים, כשבר גבל יוצרים(י) מהור מכלום(י), הגם הנסל(י) מהור טוממא אחת, עשה מהם כלים מהור [מן] ה) הנותרים. וראיתך מהסורי מיתסרא

ומחר נכ"י ודפוס שלא כדת. י) מנורע קאפיעטל ט"ו פסוק י"ב. יח) נפסקו י"א סלפני זה ודמך נמים וטהר עד הערב. יט) כלי' נמקום והוא צכ"י דפוס ומיד"א. כ) שנת דף ט"ז ע"ז גני שמעון בן שטח גזר וכו'. כא) כלומר דאם גם גני שנייה ליד הערב שמש איך היינו שנייה היינו עזילה וליכא למינזר. כב) משנה כלים פכ"ו מ"ד ועיין שנת דף ק"ז ע"ז וערוגין דף כ"ד ע"א. כג) נחיד"א וכנ"ל נמקום חרי סוחיו צכ"י ודפוס. למננס נמשנה וגמלא שם איחא מלנניו נמקום מתרסותיו. כד) נחיד"א נמקום שנוחר צכ"י ודפוס. כה) נחיד"א נמקום נעוצו צכ"י ודפוס. כו) חולין דף קכ"ג ע"א. כז) לקרועה תיקון רח"ס נמקום לעזילה צכ"י דפוס ומיד"א. כח) נחיד"א מתורת טבול יום נמקום מתורתה. כט) כלומר שהיתה זו כנרשונה. ל) זנחים דף ג"ד ע"ב. לא) שם דף ג"ה ע"א:

סימן נ. ח) לפי דעתי רוצה נזה על שם מקומו של ר' משלם מלואן. עיין לענין סימן מ"ג אות ו' הערה א'. ז) ישעיה ל' י"ד. ג) מכלום כלומר לגמרי וחולין ג"ל מכלום ד) הגם הגם כן הוא נחיד"א וגם נדפוס והוא לשון טופל על לשון עם אחת. וככ"י איחא הגם. ה) מן חסר צכ"י ודפוס וגמלא נחיד"א וכנ"ל. וכוונת דכינו לומר שר"ת עשה מדות

שליך (שהגהתו) [ודיו תיל וכל כלי חרש ועוד אחר] (ח) ודיו תיל וכלי חרש, ופירושך כשיבושך. ואם תשלח קלף, אשיב תשובות אלה. ואל תקפור על דברי כי גם לדבותינו אמרתי) פה אל פה, כי יש מהם שראוי לנוור שלא להושיב ישיבה, כי כאשר לא יודעים, העולם מסעים, וכאשר תוהים, הספרים מניחים, ואחא הרעות מהם, כי הם כותבים היג בהנהוהיהם, ולכן ניכר מעבדיהם. ואחא לא כן, אך סותם הנהוהך וסומכים עליך וטועים. ועוד הם מניחים חיבה אחת ושחים, ואחא עשירים ושחים. ודע אהבהך בתוך מעי, וכפי כן לבי, אך לריח אין עצה ואין חבונה, רק להעמיר על האמת ולזרוק מרה במנייה הספרים. ואשר אמרת לי לכתוב ברייתא ופירושה, כי היא משושבת בכל ספרים, [אמנם ישרה היא ולא הסרה, ובספרינו כמו בספריים] (י) וכך היא היציעה: [בפי' הי' שרצים כתיב] (יא) ואותו תשבירו ודאי יכול ישברנו והרי הוא אומר בוב וכלי חרש אשר ינע בו הוב ישבר יכול ישברנו ודאי תיל ואתו תשבירו אותו אחא שובר ואי אחא שובר כלי חרש של זב, קיז ומה אם הנוגע בוב החמוד אינו טעון שבירה הנוגע בשרץ הקל אינו דין שלא יטעון שבירה ואיכ למה נאמר ואתו תשבירו מלבד שאין לו טהרה אלא שבירתו, דא אותו תשבירו אותו אחא שובר לטהרתו וכו', ופי' הכי: יכול ישברנו ודאי כדן כלי הרם של חטאת שסעצה לשובריו. והרי הוא אומר בוב ישבר כמו כן ישברנו ודאי פי' ודאי ממשני) תיל אותו בא למעט חרמו של זב, אמור מעתה כיון שמיטעוהי. קיז שתשבירו של שרץ אינו דוקא, איכ מה תיל תשבירו לטהרו עיי' שבירה טו), ואותו תשבירו דרישטו).

נכלים הנסגרים. אם נסגר כיכ שחינו רחוי כלל כשגר נכל יולדים, אז טהור מכל ואם השגר הוא גם נכ כלומר שהסגרים רחויים עכ"פ לכלי אחר אז הם טהורים רק מטומאה אחת כמו שאמר ר"מ לעיל שהסגירה עומדת רק במקום טבילה או במקום העצז שמש והטהרה הסלישית היא אם עשה מהם כלים חדשים כגון שריתכן ופנים חדשות וכו' ללא אז גם כן טהורין מכל וכל. (ו) כן הוא נכ"י וכוונתו כי ראיית ר"מ מחיב היא הנכח חסרון שלו ומידו היחה זאת כי הניה מה שלא נכתב בספר ונחיד"ל חיחא ורלייתך חסורין מחסרל במקום ומחסורין מחסרל ש"ך. (ז) נכ"י ומיד"ל חיחא, ש"ך אחר, שהגהת". ולי יראה שלדין למחוק ה"ג, שהרי אחר כך מוכיח דכינו את ר"מ על שלא כתב היג אלא כווסח. (ח) המלות נהסגרי נחיד"ל ומחסורין נכ"י ודפוס. (ט) כן הוא נחיד"ל וכליל במקום אחרתי אשיב נכ"י ודפוס. (י) המלות נהסגר נחיד"ל ומחסורין נכ"י ודפוס. (יא) נחיד"ל וכוונתו פרשה ח' שלים נשימי. (יב) כלומר ואסור להסתהור בלא שבירה מוסס נוח. (יג) כלומר וכמו כן השאלה בזה שחולי גם שם יסגר אינו רשות אלא מלוא ומוסס. (יד) כלומר מאלה שלמדנו מן המיטע דלותו שגזי אז הסגירה אינה מלוא ומוסס, איכ מחר הדין ללמד נק"ו שגם גבי שרץ אינה מלוא ומוסס. (טו) כלומר להכי אחר קדל חסגורו להורות שיש לו עכ"פ טהרה עיי' שבירה. (טז) כלומר את שניהם דרים אותו למעטיו ז. ותסגורו להורות שיש לו טהרה עיי' שבירה ככל לפרש דברי דנינו עיי' הנוסחא שלפנינו נכתב יד ודפוס. אמנם נחיד"ל יש חסרונות קלם וז"ל: פי' יכול יסגורו ודאי כלומר שהוא מלוא לשגורו ולא יטהר נטומאחו אם ירעה כדן כלי חרם של חטאת שטמא לשגורו שלא ילא נוחר כדכתיב וכלי חרם אשר נטמא לו יסגר, והרי כזו וכו' כלומר אם נחל ללמוד כן איכ שבירה דכתיב גבי זכ נמי ר"ל כמו כן ישגורו ודאי פי' ודאי מלוא מנחם תיל ואותו חסגורו כ' כלומר מדלל כתיב חסגורין לשון דנים משינוי דנח למעט חסרן של זכ שחינה מלוא. אמור מעתה כיון שמעטנו של זכ מלואו ק"ו חסגורו של שרץ אין מלוא דוקא איכ מה תיל חסגורו לטהרו עיי' שבירה ואותו חסגורו דרים כלומר חסגורו אשמעין שחם ילנה לסגורו ישגורו ויטהר אף אין מלוא לשגורו ואם ילנה ישגורו שלם נטומאחו וכן דרך וכו' ע"כ. כל דואח ירחם שכל הענינים שנאמרו בכלומר חיים מדברי דנינו אלא חסגורין הכניסן מגליון אל חוץ הכחז כי אין דרכו של דנינו לסתמיז את הדברים נכגון זה ללא לירך. ועוד מה זה שכתב "מדלל כתיב חסגורין לשון דנים", מלל הנוקף אל מלל חסגורו לא ירעה ומחסורו לא ימעיז את המספר כי אם חסגורו נפ"ע בלא נון לשון דנים הוא. נלמי ספק דבור כזה לא ילא מקן קולמסו של דנינו.

ובן דרך ברוב מקומות בתיב שעי' סיעוט חזר ודורש ק"ו, ומקי קרא במילי אחריו ופשוטה היא ואם הובאת בתלמוד היה התלמוד מקשה ואימא ומשני. בן גם אני יודע להקשות ואימא ולשנוי. צא ולמד מבריתא (שכצדהי) תנור וכידים יותץ יכול יתצם ודאי ת"ל ושמאים יהיו לכם מקיימין אותן בפומאמן. וכלא שום ראיא תמיה אני איך לא יראת להניה, ועוד כי סירושה ככתבה נוח וקלית). ובקשה סמך, שמור (ושמרתיע) מלהניה, ואורך יניה, ולמזוך יעלה ניה, ואתה שלום וביתך שלום. ויש ספרים שכותבי ודי במקום ודאי ויש תשובות לבריתא(א) ואין לחרש דמיית קרא לאפוקי מקרא, ויש תירוצים דהו הא דנאכא) כי דינא בשיליה פיק דחולין(ב) ודיש מותרות(ג) ואו אינו ברוב מקומות, והני פירכי דשכילה בת יוסא ונדר מי חסאת (מצאתי) ד) וטלית שהתחיל לקידעה ומעיל שנשטא הוקשה לך ושנית שנויי דליחניהו ולאחר מעשה אחרת ואין שומעין לך ושלום שלום לך יעקב בר סאיר ולהיה]:

סימן נ"א. וזו שאל ר' משה בר אברהם מפונטיוזא(א).

א. אם שפתי ערלה, נפשי הוללה, לשון רבינו סרפא ועליהו לתרופה, להחיר פה, ואם עשית(ב) גולה שיעורה כשק וחילה מדין סלסלה ואלמליג) אחסה כנפשי סלה, כי כל נחותיך) וכל הבאים ישרש יעקב רבינו שיחיה, יעשה פרהים לתורה, וציצין המעכבין את המילה(ה). ועתה לא תאכלנו אשו הנדולה, כי לאהבתו נפשי חולה, ודבריו לי ששון ונילה, יזכור נא רבינו כי אשתקך שלחתי לו כתב על אודות נר אחד, והשיב לי רבינו בענותו ועדיין [אני] ארוק בתיקוף): דע כי אהבתי אותך ואת אשר אתך בתורה ובמצות, ומאותה שעה קיימתי בעצמי וישם דוד את הרברים האלה

שהיא עט סוכר וזהו יודע צטיצ חקי לפונטו הקדושה ולא יחליף ולא ימיר את היחד צצים אין זה כי אם חיזה תלמוד כחז כל הדברים האלה על הגליון והסופר הכניסו אחד כך פנים (יז) צתיכ שס פי שמיני. יח) כלומר פירושה של צתיכא כמו שכתובה בספרנו נוח וקל ואין לורד להגיה. וכל"ל צתקוס פירושה הכתובה מחוק צכ"י ודפוס וצתקוס פירושה כחצתן נוח וקל צחיד"א. יט) כל"ל צתקוס שמו ושמועה צכ"י דפוס וצחיד"א. כ) חלשון מנומנס קנה וכוונתו שכל החסונות שיש להביט יש חירולים. כל) הלי דינא כל"ל לפי דעתי צתקוס האידנא. וכוונתו דהאי דינא דמייתי קרא לאפוקי מקרא נמלא כמה פעמים. כז) חולין דף כ"ד ע"ב וכו' גבי דרשות דחוכו. כח) יצמות דף פ"ז ע"ב צתימרא דר"י מדלסקרשא לרנא. כד) כאל ובהמלה מלמתי וסיימת החסונה צכ"י ודפוס, והשאר צתקוס הוא וצחיד"א. ע"כ נראה לי שהמעתיק חסונה צכ"י צתקוס חסר כך מלא את החסונה מקושעת וחסרו הדברים בסופו, ולכן כחז מלמתי כלומר עד כאן מלמתי ולא יותר:

סימן נ"א. א) ר' משה בן אברהם מפונטיוזא. הנוקם הוא Pontoise על נהר Oise בצפונות מזרחית של עיר פאריס ולא דחוקה ממנה ובסם הגדולים ערך ר' יעקב בן מאיר (ר"ת) קראו תלמידו של ר"ת ואחריו הלך Gallia נד 444. אמנם זה אינו, כי הלא הוא צעניו אחד בשאלתו זאת: «ואע"פ שלא שמענו לפניו חלל צעמידה, ותמונה לא ראינו זילתי קול הצרה, ולא ידענו מאי קאמר רבינו, מה נראה שלא זכה ר' משה תיכל לרחות את פני ר"ת, רק הקול קיל יעקב צא חליו. ועיין לקמן הערה ח. ז) כן הוא צכ"י צתקוס עשית דפוס, וכוונתו על יחזקאל י"ב. ג') שיעורה כשק וחילה (ג"ל וחלא) כלומר אם צלתי לפיך דצבר קטן שאינו שווה כי אם כשק וחול אחת סלסלהו יותר מדינו. ג) דפוס וחלמלא ובכ"י וחלמלא ולפי דעתי ג"ל וחלמלי וכוונתו כמו אם היה ולואי עיין פירושו של ר"ת על זה צוניהה דף כ"א ע"א ד"ה חלמלא. ד) כן הוא צכ"י צתקוס כחוח דפוס. ה) גליץ הנועבין את החילה שבת דף קל"ג ע"ב. וכוונתו נד גליץ וצתקוס שיעשה צכ"י לחסונה לא יעז חס לצבר ולחמר מלה. ו) צ"מ דף ז' ע"ב כלומר ועדיין איני מחיק דצברי ידידות

סתכס לי רבנו כי יקרו לי מאדד מאדד. (ז) שמואל א' כ"א, י"ג. ושם נחבוי ושם דוד את הדברים
 הללה נבבבו. (ח) כלומר צעמידה מחסוק ולא צישינה ואולי צריך למחוק מלת חלה. כי מזה
 סתכסו אשר זה והמורה לא רשיתו וכיו' נראה שלא ראה ר' משה את פני ריה. (ט) כ"ל
 נמקס בעסק דר על ים כ"י ונמקס צעמק דר על ים צדפוס. ומורה על עיסקא דרע עי"ש
 ב"מ דף ק"ס ע"ב. כלומר למתא' לשנים ולרביע צאוס ציבור לטובתו ואי יסכר לו יספד
 ונמקס דרע פליס. וזהו פסח לפיכך חפני סהי' למלמדו ועי"ש בחס' ד"ה או סלגה.
 (י) כ"ל לפי' נמקס מה כ"י ודפוס וכוונתו כי הגר אשר שתי' רולה ללחם בלא רשות רבו זה
 חסיו של ר' משה. (יא) פיין קידושין דף י"ז ע"ב. (יב) שאמר ע"פ חיקון רא"ס ומסר כ"י
 ודפוס. a. (יג) חולי לל נערכט נמקס יערכט. (יד) לירשט כלומר שחקן לו הישאה ודפוס
 לשר צפה שלמדט נמכט הרשון סתכס לו ר"ה אורות הגר. (יז) כ"ל דק יע"ש ע"ש. (טו) ע"ש
 חיקון ודפוס. (טז) כ' הוא צדפוס ואה הכון נמקס הינכט כ"י. (יז) ויגל"ש שרין והוא
 כיון שרן נע"ה וק"ל. פיין נכסרעבא להכסם סלייטער צערוך להכסם לפי' 1 ל' 280.

ועוד שזה הנר קרובו היה, ונראה כאילו מחקה את העינים(יח). ולזאת הצרכתי לפנים, ליקר מסנינים, והוא יראני פנים, וזוהי חיים סתוקנים:

ב. (בענין להאכיל בנים קטנים ביחוד).

עוד ילמדנו רבינו, כי רבו עובדי אלהים המתפרשים במהרה ובפרישות בישראל, ואינם רוצים להאכיל את בניהם הקטנים ביה"כ אע"פ שלא הגיעו לחינוך, ועל המאכילים אומרים שהם עוברים בלאו, דכל איסורים שבתורה אמרינן להזהיר גדולים על הקטנים היכא דקא ספי ליה בידים, כדמוכח ביבמות(ט). וגם רבינו ש"ז(י) פיר' בספר אחרון ריומא כההיא דתניא(ג) תינוקות מותרין בבולס וכו'. ויש מתדיין(ד) בדבר משום דקא מסיים התם כל מילי דאית ביה רבואת לינוקא לא נזרו דבנק, ומאן דאמר סבר משמס(ה) ראייה כל מילי דנזרינן ומדרכנן הוא בנזולים, אי אית ביה רבואת לינוקא לא נזרו, אבל מירי דמדאורייתא גדול מחדר עליו כגון אכילה להאכילו נמי מחדר עליו מדאורייתא וכן על שתייה, ורבינו יפרנסנו מחימי עלייה:

ג. (בענין אי מצורע עושה משכב ומושב).

מפרקיה דמר שמי' לי דמצורע אינו עושה משכב ומושב לפסא ארס וכלים אלא לסומא קלה לפסא אוכלין ומשקין, ונ"כ פירש רבינו [שלמה(ה)]. בריש נמרא דאלו דברים בספחים(ו). ולא הבנתי שנים רבי' שלמה חזר בו בספסי' וסא פרק א' (ז) עלה דההיא דקתני אלא שחמור סמנו כועל נדה שמשמא משכב ומושב כסומא קלה לפסא אוכלין ומשקין, שכן פירש לא לפסא ארס וכלים כשאר כל עושי משכב ומושב כגון זכ וזכה ונדה ומצורע שמושכם אב הסומא לפסא ארס וכלים, ואע"פ שאין סדר למשנת רבינו ופירושו, על כורחך הך דב[ת]רייתא(ד), ואם לא איסא אלסה תגן כפ' אחרון דנדה(ה) הוב והוכה והגדה והיולדת והמצורע שמתו מסמאין כמשא וכו' ומסקנא ומאי משא אכן מסמא. ומסמא ממרכב(ו) אתרכאי דתניא בתיכ טניין לעשר מרכבות זו על גב זו ואפילו על גב אכן מסמא ת"ל וכל המרכב, ואילו מרכב סומא חמורה הוא דאיה ליה(ז). ועוד קתני פ' א' דכלים(ח) למעלה מן הוכה מצורע שהוא מסמא בכיאה, וא"כ אדרבה זכה חמורה שכן עושה משכב ומושב לפסא ארס וכלים. ועד עתה כוונתו ושכועתו(ט) מפי רבינו דהא דקאמר תלמודא דוב חמור מסמא שכן עושה משכב ומושב ומסמא כלי חרס בהיסס מה שאין כן במצורע בימי ססור קאמר בין תלחת ראשונה ומכילתה לתלחת שנייה ומכילתה, והשתא

י(ס) פי' פולין דף מ"א ע"ב:

ב. (א) יצאות דף ק"ד ע"א. (ב) ס"י כן הוא נכ"י ודפוס. ונ"כ שהיה עיקר ססר מן הססר שלא הניח מה שצ"ע ר"ח. חתום לפי דעתי ל"ל ס' גלל יוד וכוונתו על רס"י גיועל ד"ה ח"נטי שהניח ג"כ הך הכספה מנימות להזכיר וכו'. (ג) יומל דף פ"ט ע"ב. (ד) חקין דל"ס נתקם חומרים נדפוס וגם נכ"י. (ה) כ"ל לדעתי נתקם חומרים נכ"י ודפוס:

ג. (א) כלל וחסר נכ"י ודפוס. (ב) פסחים דף כ"ז ע"ב ועיי"פ נכ"י ד"ה זכ ודפוס(ד) ד"ה סכן. (ג) יומל דף ו"ו ע"ב רס"י ד"ה לפימל ועיי"פ נחום(ה) ד"ה שמתמל. (ד) כלל נתקם דנכ"י ודפוס, וכוונתו סלפי דעתו הך דיועל הוא ע"כ עולתו דעת רס"י נלסונה תלסר סה"ל מונה צוהר, ולס לא ח"סא וכו'. (ה) ד"ה דף כ"ט ע"ב. (ו) כלל נתקם חומרים נכ"י ודפוס. (ז) כלומר חמורה ומתכבד וכוונתו. כל"ס פ"א מ"ב. (ח) פ"ד. (ט) כוונתו וכוונתו, כן הוא נכ"י ודפוס ולי' חסר להלכו. ודל"ס חקין ונתקם ח"ו מן וכוונתו וכלל לפי דעתו כוונתו סמועתי. אך גם נזה לא העי' להקל לחי' הסגנה. חתום לפי דעתי ל"ל כוונתי קודם לשמועתי מפי נכ"י. והוא לוועד פער פחה קודם פסחה ר' עשה נכ"י

נחא שפיר דמשמע בימי ספרו של זב וימי ספרו של מצורע, רכותה קא מסעם דאילו בוב כל ז' של ספירה עושה משכב ומושב עד שישובל בשביעי ואפילו בשביעי חלוי עד הערב, אבל מצורע ביום ראשון שנתרמא וטבל אינו עושה משכב, כינ בכמה מקומות בחי' (כי ביום ראשון מטמא משכב ומושב יא). ועוד שהרי יניד עליו רעו רקאמר וכלי חרס בהיסט משאכ במצורע דאינו מטמא אלא באויר, ואנן כי תנן מצורע מטמא כלי חרס באויר ולא בהיסט בימי ספרו תנן, דתנן בתחילת בליס' (אבות הפוסמות וכו') ומצורע בימי ספרו הרי אלו מטמאין ארס וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינן מטמאין במשא, הא בימי נסרו קודם טבילה ראשונה מטמא במשא. ועוד דתנן בהריא פרק אחרון דמסכת זבים (ג) הגזע בוב ובובה ובגדה ויולדת ובמצורע במשכב ומושב וכו' אחד הגזע ואחד המסיס. ואחד הנרשא ואחד הנרשא קתני מצורע וקתני נרשא שים מצורע מטמא בהסיס, ועי' בימי נסרו קאמר, ועוד זאת ששנינו בס' אחרון דנעשים (ה) נמצא נ' טהרות במצורע ונ' טהרות ביולדתו (ו). וכלי חרס על משכב ומושב יורה (ח), ואם אני כיורה צנא מלא ספריה, רבי לצדקה מורה. . .

ד. (ענין זר אסור להדליק בשמן של תרומה).

ואשר שמעתי בשם רבי' שיחי' דור אסור להדליק אף בחול בשמן של תרומה (א) שנתן לו כהן או שנפל לו מבית אבי אמו כהן והביא ראייה מהאי כהן ששכר מרה מישראל לא יאכילה כרשיני תרומה (ב), ולא זכיתי לשמש כל צרכי (ג) לפני רבינו דלמא להאכיל שאני כרתיב (ד) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וכו' ואפי' נפש בהמה במשטע (ה) הוא יאכל בו אבל בהמת ישראל אינה אוכלת ואפילו בתרומה טמאה רכן נורת הכתוב דור אינו אוכל ואינו מאכיל אלא לבהמת כהן, ואני משום ואני הנה נחתי לך (ו) דמשמע ולא לזר ההוא לקיים מצות נחיתה דסריא לו ולא לאורו (ז) כלל לא קמיל, והיינו דאמרינן בספחים (ח) אבא שאול גבל של בית רבי והיה מחמין לו וכול' (ט), ואבא שאול זר הוה דהא קובר מתים היה כרמפרש בגדה (י), ואי לכהנים של בית רבי

ר"ת תפסין עם דפי' נפסחים היה כוננו למקם דכתיב העם הם נאמן זה (י) עיין חזקוני י"ב ויהי על וכנס בגדיו וסור, ונעדר י"ד, י"ס על וכנס התסור את בגדיו (יא) כן הוא בכי וסור וסמתי את המלות נכנס, כי למי דעמי לריכין להחמק. (יב) כלים ס"א מ"א. (יג) זנים ס"ה מ"ז. (יד) נעפים מ"ד מ"ג. (טו) אלתא דמי הדדי כינה, וחולי וולא נזה להקדים את פני המצינ' בחוס' ספחים הם דהא דנקט נוסח לא קמי אלתורע אלא אלתורע (טז) כלומר כמו סק דקלמר דכלי חרס אינו מטמא בהיסט על ימי ספרו של מטרע קלמר הך דנעדרע אינו מטמא משכב ומנוע נמי על ימי ספרו קלי. (יז) מנילה דף כ"ט ע"ג. עינים נכ"י דהי' הי' לנא סהדנרם הללו ממי רב נמנן לא לנסת יאלו. ובסנה אלת נאלו נס כלן נדקדק עשה:

ה. (א) נספר היסר לעיל דנפס דף ו' ע"א סימן י"א. ועוד עיין חוס' יצמות דף ס"ז ע"ג דם לא יאכילה וסור' שנת דף כ"ג ע"א ד"ה חין חלוקין. (ב) חרומות מ"א מ"א. ועיין נ"ל' עם סנהי' עם דכתיב הרי תסע נן אצרכס. (ג) ונאל' היה נראה סתמם ר' עשה את ר"ת עכס נתקלם. וחולי כוננו כל לרכי כמו סהיה לריך ל'י. ועיין לעיל צלותו סימן אלת ח' סנה ח' וס'. (ד) ריקר' כ"ב סקוק י"א. (ה) ונר"ם עם הסיף על זה חל': כלומר נמק' ב' דכתיב (ד' כ"ט ע"ג) ח' אסר יאכל לכל נסם ונכ"כ דרשינן לה גזי נסמה נס' אזור וילידי ניוס הם יאכלו נסממו הם אורלין וסין נסמה אורכל' יוכל לא חסכל נכרשיניס ח"ל נסם. (ו) נעדרר י"ס סקוק ח'. נסמי חרומות הכתוב נדנר שנת דף כ"ז ע"א. (ז) ספחים דף ל"ג ע"א. וסננו דעסום הך דכסה היינו אומרינן סנכרומות ענאה סמינס נראה אלת לאורו חין לריך לקיים מנא נסמה קמ"ל. (ח) ספחים דף ל"ד ע"א. (ט) כלל נענקס כולו ככ"י ונדרסום. (י) נס דף כ"ד ע"ג. אלתם עסם חסלה כי סך אלת סאלו אינו נגל סל ציט רכ"י כי מי

היה לו לפרש, ועוד מתניחין) מדליקין במבואות האפלים ברכות כהן, ולא פני דלאו רובא ישראל נינהו דלא קתני במבואות של כהנים, ואם מאסני הכונים, ישמרנו לראשים פנים, וחמאתי חמה באנינים) . . .

ה. (ענין עגלה ערופה אינה משנה).

דרשון משמו של רבינו שיחיה, דהא דאמר ר' יוחנן בפרק אותו ואת בנו) עגלה ערופה אינה משנה לאו דווקא קאמר, דע"כ אם ערף את העגלה ואח"כ שחט את אמה או שחט וכו' עובר משום אותו ואת בנו, דהא אמר רבא בפרק שני שעירי (יה"כ) בגין שהיה לו חולה בתוך ביתו וכו' דרחייתו לצוק זו היא שחיטתו, והיה דעריפת העגלה זו היא שחיטתה, דעריפתה מותרת מיד גבלה דאמרנן בשיחיה חמאת העוף). והא דאמר ר' יוחנן אינה משנה ה"ק אינה משנה דנימא כי קתני עגלה ערופה אשחיטתה קאי, אלא מתניחין לצדדין קתני השוחט ונמצאת מרפה והשוחט לעז והשוחט פרת חמאת והשוחט שור הנסקל והעורף עגלה ערופה ריש פוסק וחכמים מחייבין). וכי האי קבלתי מרבינו שיחיה במסכת שבתה), דקחשיב מאי נינהו י"ה דברים ברתנן האובל אוכל ראשון וכו' וקפידן חלמוראן) מכול יום דאורייתא הוא ומשני סמי מכל מכול יום, אחושבנא קאי). אף אנן נאמר הך מילתא דעגלה ערופה, שהרי קשה לומר על משנתנו דלא כהלכתא) רבנן הספרים עגלה ערופה . . . ואם אני כמשמרת ולא כנפה, יעשה סלת ונופת צפה), וורעו בנוים ולא כצפצפה), וירש שער רומה ונסה, ומעל כסאו לא יכרת, יושב על גפי קרתי) . . .

סימן נ"ב. תשובת ר"ת על הנ"ל:

א. (בענין מתנת שכיב מרע גר).

השיב הרב ר' יעקב נ"ע. נחקקת כתוון), בכתוב בנשחוק), ועורי מחזיק כס, לאהבה אוחד ולשמוח בשמך המוכ, ודברי לעו ונתלעו כמעט מחזיק, יען הגיע אנחתך לירי למיש הגרול, ובין לילה השיכותך קצרה ולולאי) נקיי, על הא דרבא ורב מארי בזווי דאיסר נראין הרברים שלא תקנו חכמים מתנת שכיב מרע לגר ולא מצוה לקיים

נדורו של כי טרפון שהיה תניי נכחם ועיין מה שכתבנו בזה ידידי הרב הגאון ר' ישראל לעזריה בספרו 'אלייג'ה מלחמ'הנעטע לויס דער משנה דעם חנא שאולי' גר 21 הערה 42. (ה) תרומות סס. (י) כן הוא בכ"י. ודל"ה ח"ק בדפוס, שהוא עוד יותר מלא קמטותים, ישימוני לראשי פנים, בתורתו חמה מפנינים, ואולי לל ישימוני לראש פנים, לתורתו חמה מפנינים, וכוונתו: אם יעלסו הנגים את דבריו, אז יהיה נכחם הפנים לתורתו של ר"ת שחמם מפנינים, ויבטל דעתו מפני דעת ר"ת:

ה. (א) מולין דף ס"ב ע"א. (ב) יומא דף ס"ד ע"א. (ג) זמנים דף ע' ע"ב. (ד) חמס בתוס' פלג מולין סס ד"ה עגלה ערופה ויומא סס ד"ה דמיתו לטק נאמרו הדברים בשם הרב רבי משה מפונטיואל ור"ת מולק עליו ועיינס היסד. וגם בתוס' ישנים סס. (ה) שנת דף י"ב ע"ב. (ו) סס דף י"ד ע"ב. (ז) פיין בתוס' סס ד"ה סמי וכוונתו, כי כמו שאלמר ר"ת סס טענול יס רק ליט עולה בשנתן סמנה עשר דבר לכל המענה נזנים לא זה ממקומה ונשאר מכול יום דלורייתא בתוך הפולין מדרבנן אף שהוא נכלל מהם, כמו כן גם כאל לא נולד עגלה ערופה מתוך המענה אף שאיט עולה בשנתן של השופס. (ס) כ"י ודפוס וכלומר מקשה לומר על משנתנו כמו שה"ל לפיט בכל הפערים שחיהם בשעת ודלא כהלכתא. ואולי שעות פוסק יס כאל וד"ל נשנה בתוס' כהלכתא. (ט) כמו נופת טפים ופינה לטק הסרח (י) דומה על יחזקאל י"ח, ס'. (יא) משלי ט' ג'. גפי מרומי קרת:

סימן נ"ב. (א) מולן חרנוס של מדר וכוונתו נסדרי לבני. (ב) פולא ד, ז' וטעמו אגרת ור"ת מורה בזה על מה שכתבנו לו סכר עסם בתפלת אגרתו (פ"ל. ג) כן הוא בכ"י

דברי הסה, דרבא נסא אמר דרבנן היא ועשאוהו כשל תורה ולא חקנה אלא לכני
 מת שיש לו יורשים. דמתנת שכיב סרע כעין חידוש הוא דבמקצת בלא קנין לא
 חשו לשמא תמרף דעתו עליו ולכלוהו נכסי חששו ואין צריך קנין. הלכך גבי נר
 שאין לו אב מוריש לא תקנה דמילתא לא שכיחא היא. ואע"ג דרב מארי ליתו
 בקדושה והוה לו לרבא להחזיר משום רוח חכמים. שמא ההיא דקדושין גבי
 מלה הוא דעביד ליה נייה נפשיה אבל בסקדון לא אמרינן הכי. דהלוח מעות מן
 הגר תניא התם ועלה אמרינן רוח חכמים . . .

ב. (בענין להאכיל בנים קטנים ביה"כ).

ועל האכילים קטנים שלא הניעו לחינוך נראה היתר נמור דאמרינן) מדיחא אשה
 ידה במים ונותנת סת לבנה קטן ועוד נזרז על שמאי להאכיל בשתי ידין.
 ואם יבאו לרחות בשמי דאמרינן רחיצה וסיכה וכו' בשיליה שמעתתא. דאינו מזכיר
 אכילה ושתייה דאורייתא, דחיית קנה היא. דמתניתין היא. דאכילה ושתייה שריא
 להו דאי אפשר להו אבל בלא רחיצה אפשר ואפשר. ולדבריהם) נתנו דבריהם
 לשיעורין דמותר להניק ואמור ליתן סת דמסוכן אצל חלב, אלא וראי תרווייהו שרו
 דלא תאכילום להחזיר גדולים על הקטנים לא שייך אלא בדברים שאמורים ואפשר
 כמו שרצים דם ותרומה ביבמות. אבל אכילה ושתייה אי אפשר דאע"ג דלא סבנה
 היא חיישנן ולא נזרז ולא דמי לשרצים. וסיכה ורחיצה נמי אע"ג דאיפשר כיון
 דרבנות דינוקא הוא לא נזרז. ועוד ראיא גדולה דאמרינן בשיליה בכל מערכין) גבי
 זמן יום הכפורים ניתביה לינוקא לית הלכתא כרב אחא בר יעקב דלמא אתי למסירך.
 הא לאו הכי שרי. ואי דחית ליה בדלא קיבל. מאי סבא איכא. והאי מלחא כבר
 דעת דאית ליה סבא כדאמרינן בשבת. גבי כשותא. ועוד תניא בתוספתא. ו
 בגמרא מותרין בבולן, ולכתחילה ספינן להו מוכחא שמעתא. ובשיליה הך מתני' .
 תניא ר' עקיבא היה מבטל תית להאכיל לקטנים שמאי לא רצה וכו' וגזרו עליו
 להאכיל בידו :

ג. (ענין מצורע מטמא משכב ומושב).

ואשר שמעת משמי דמצורע מטמא משכב ומושב לשמא אוכלין ומשקין והקשית
 סהאי דשיליה נדה) על האי פירושא דהוב והובא והמצורע מטמאין באבן
 מטמא, האי כדנייה והאי כדנייה ונכרי נמי מטמא באבן מטמא אבל לא במיתא.

ולא חזק טעמו, ונדפוס איחא ולולי וסם חיקן רח"ס וכולהי נקטמו. (ד) ז"צ דק ק"ל. ע"ג.
 (ה) ועיין צתוס' ז"צ דק קט"ט ע"ל וע"ג ד"ה דקל נגמרי. (ו) קידושין דק י"ז ע"ג ויח
 פ"א. ועי"ם צתוס' דק י"ט ע"ל ד"ה כלן סהורו ונחוס' ז"צ סם ד"ה נגמרי:
 ב. (א) יומא דק ע"ג ע"ג. (ב) יומא דק ע"ג ע"ג על הך דהטו דננן מיטוקות מותרין בכלין
 סין מנעילת הסנדל דמקסי הס"ס מלי שגא נעילת הסנדל וכו' רסילה וסיכה נמי עי"ם
 כי תסם מניחם האוסרין ראי' סאכיל' וסתייה דלורייתא חין נכללין בכלל סהמיטוקות מותרין
 נכן. (ג) דק ס"ג ע"ל סהמיטוקות חין מענין אותן זיה"כ. (ד) תכלן נחא סהאוסרים להאכיל
 למיטק מרז' סח העסכה לדנריסם סמחא' אייבי נגיטק יונק על שרי סמו סלין מענין אותן.
 וע"ז סמר ס"כ נחטו דנריסם לסייעורין. (ה) יצמות דק ק"ד פ"א. (ו) פזנזין דק ע"ג ע"ג.
 ז) ומנעור יוס. (ס) סנת דק קל"ט פ"א. ועי"ם צתוס' ד"ה וליתן ליה. ט) תוספתא יומא
 פ"ה. י) תוספתא סם ועי"ם כי הדנריס נלמחו סם נלופן סמר וסעי' נוסחא. ועיין גס
 יומא דק ע"ג ע"ג מה סהוצל סם נסם סחל דני מנשה :

ג. (א) נדה דק ס"ס ע"ג. (ב) כלומר סהאלי' סם נמתינין רק סח סכרי' סמח מן סכלל
 סכל נכרי סי סול סכלל סהאכריס סם נמנשה וסך סדיט מוסנה סליט סלל סלכנן.

וכדיניה, ואשר כתב רבינו שלמה ביזמא ומצורע) אנכ חורפיה לא עיין בה וסמי
 מכאן מצורע, וההיא דמסכת זבין (אשאר אי נמי נושא מדרס הוא כדאיתא ברוב
 מקומות דקרי לנושא מדרס וכל שאר משניות דאית בהו משכב ומושב כדניה. וההיא
 דמיתית ראייה חמור ממנו מצורע שמשמא בביאה) ואמרת אדרבה זכ חמור שמשמא
 משכב ומושב לממא אדם, מה בכך אם מוטאתו של זה מממא יוטר משל זה,
 אכתי איכא חומרות בוב שאין במצורע שהיטמו של זה אין לו חברו). חבה דינה
 כעיו). ואתה באת לומר שמצורע בימי נמרו מממא בהיטמו והא ליתא ועוד שזכ
 מעון ביאת מים חיים אבל לא מצורע. ובראותי פי' רבינו שלמה שהקשה בפי' אלו
 דברים שמתתי לקראת דבריו, אלא שהוא הקשה במשנת ת"כ שמתוכה אתה טועה
 ואני הקשתי מתוך הלכה אחרונה של נדה, ואשר תרצת שמצורע מממא משכב ומושב
 לממא אדם וכלים בימי נמרו, וזה שמוקשה חומרא דזב שכן עושה משכב ומושב
 ומממא כלי חרס בהיטמו ומה שאין כן במצורע והו' מצורע במי ספרו, טעית טעות
 גדולה. חרא שאתה סבור שלא העלינו על לב, והא מצורע בימי ספרו כמפורסם דמי,
 ובימי ספרו דמממא אדם איבעי לן בהשוחטין). ועוד שאינו מממא בביאה ומותר
 ליכנס אפי' במחנה לוי, דהא קרא כתוב ואחר יבא אל המחנה ע). ומתניתין היא טבל
 ועלה מותר בביאה ומותר ליכנס לפנים מן החומה ומחנה לוי בכלל נמי, דהכי תנן
 והרי הוא מממא כשרץ. ולמה לא נתת לב, ועל מה שתלמודיך) מפרש הברייתא
 נאמר זכ ואל יאמר מצורע ואני אומר שמצורע אסור ליכנס לשתי מחנות ומפרש התלמוד
 מאי חומרא דמצורע מוכ שכן מעון פריעה ופריעה ויש בו איסור תשמיש למר כדאית
 ליה ולמר כדאית ליה לרי' יוסי בר יהודה במועד קטן (א) כדאית ליה [אף בימי חלומו
 ולרי' יהודה כדאית ליה בימי ספרו דוקא] ומשאיכ' בזב שאין בו איסור תשמיש
 בשום צד דלגבי חומרא כ"ש הוא דחומרא בימי ספרו חמורה, ופריך אדרבה זכ חמור
 שכן עושה משכב ומושב לממא אדם מה שאין כן מצורע בימי חלומו. ואת באת
 לפרש בימי ספרו אבל בימי חלומו מממא איכ' מאי פירכא כרדינינן חומרא דמצורע
 לצאת משתי מחנות היינו במצורע מוחלם שלא נתרפא, ובההיא לא חמור זכ מניה
 כדבריק דבימי ספרו מודינא לך שאינו משתלח ולא באנו לדנוג לתת לו מחנה
 שלישית אלא במצורע בימי חלומו. תמה אני עליך איך אתה שונה אותה כי אפילו
 להוציא כשה אי אפשר דקולי מצורע בימי ספרו נפיש טובה. ועל אשר כתבת דהשתא
 אתי שפיר דסדמי ספירה לספירה ניל ויהאי דמגילה (ד) נרבה לך שלא ליתן לב מה
 ענין זכ לספירת מצורע שראיית הוב לאחר שלש ראיות ומסירתן שווין שהרי לא טבל
 וספירתו חרא היא, ומסירת מצורע של טבל ונילח והביא צפרים מהור לנמרי בביאה
 וממשכב ומפריעה ומשילוח מחנות והרי הוא כשרץ. כללא דמילתא מחומרי דמצורע
 יכול להקשות בין דחליטה בין דספירה דכל שכן הוא, אבל מקולי מצורע דספירה
 אינו יכול להקשות דהא אינו מעון שילוח וכי מרבין שילוח שלישי למוחלם מרבין:

(ג) טעמיה ביזמא דף וי' ע"ב ד"ה למען גם תלמוד נהדי חסידות כהן ז' חזנה נדע ועל דפ.
 (ד) זנים פ"ה פ"ז דקאלקט טס אלד הנהגה ואלד הנפיק אלד הניטל ואלד הניטל. (ה) כלים
 פ"ה מ"ד. (ו) ככלי פרס ספקים דף ס"ז פ"ב. (ז) טנת דף ס"ז פ"א. (ח) כ"ז דף ט'
 פ"ב. (ט) ויקרא י"ה ט'. (י) נפיק פ"ד פ"ב. (יא) ספקים דף ס"ז פ"א ופ"ב. (יב) ח"ק
 דף ו' ע"ב. (יג) כתובות נהבקר מסכת כ"ז ודפוס וכן ע"פ חיקוק לחז"ל. (יד) הדרכ
 סתום. ולי נראה שדוד רבינו נזה על האי טקלה ר' נפח נמכתבו לעיל את עלתו. נגה מלל
 סדרי טבלה מנילה דף כ"ט פ"ב. וע"ז כיון רבינו לומר טקל גרמה לך לומר דברים ססס תסוקרי
 טבנס. ועיין לעיל סימן נ' אות ג' ספסס י"ב:

ד. (ענין הדלקת תרומה טמאה לזר):

הדיא הדלקת תרומה מסדליקין כרשות בהן) הבאתי ראייה דגר לאחד גר לסאתא, ולדברך אסילו בלא רשות בהן. ואשר אסרת היה לו לפרש נבי אבא שאול שחיה עושה לכהנים של בית רבי, אלו הן דברים שאין להם שיעור:

ה. (ענין עגלה ערופה אינה משנה).

על אותה שאסרת עגלה ערופה אינה משנה שפרשתי אפשר להיות, אבל איני זכור. וגם אינו נראה מדרקדך) נמצא ההרונ עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר. ואם בא לחלוק בין הפרקים [יכול] לתת חילוק בין דחיית צוק שהוא הכשר מצוה לעריפת עגלה שהיא לכפרת חטא שאע"פ שעריפתה מטהרתה מידי נבלה אסילו הכי עריפתה שהיא מצוה הבאה על חטא אינה דומה לדחיית צוק. דדחיית צוק היא כשחיפה עולת קדשים דאסורה באכילה וכמליקת עוף דמותר באכילה. הלכך חשוב דחיית צוק שחיפה ראש שחט המוכר את אמו אסור לדחותו לצוק דהוי הכשרו כמליקת עולת העוף. ועוד ררבי קרא מחוסר זמן לשעיר המשתלח) ולא ילפינן מינה ערופה. ולא מסתברא לרבא לאוקמיה קרא בהומם וחילולו) אלא בתחלה הקדש. נאורך יחדוש, וסאתך תתגרש תתגרל ותתקדש:

סימן נ"ג. (שאל ר' יעקב ישראל) לרבינו תם:

יעקב כי קמן הוא נגד פחת עברי אדוני הקמנים). ואבי ראה נס ראה ופחתו) דלתיו לצעיר כמנין, לא סעחה אבוש ופני לא יתורו ואמרתו אולי נאמר הכתב ושכח ענות ובהמה. ועתה מקצתן אני) אנד:

א. (בענין ברוא שגדגד חנכרו ולא יצא סמט יין).

ראשונה. על היין. הנה היתה הכרוא בחבית של יין תקועה ומהורקת בדרך שאר הברואות ובאת ריבה אחת עברייה וכשנשה הברוא לרזוציא מן היין ולא יכלה, וחבא האמה והניעתה והנידתה) ולא יצאה טעם יין לחוץ. ושאלתי את אדוני אם היין כשר. מי מרמינן לאנדרמים נוי שקרה במינקת והעלה. ודקדקתי לפני מאור הגולה טעם [רהעלה] דמיא דגוי שטעם את היין) והחזירו הא לא העלה אע"פ

ד. (חכמות מ"ל ע"י. עיין בירושלמי ובר"ם טס.)

ה. (א) מולין דף ס"ז ע"ל. (ב) יומא דף ס"ג ע"ל. (ג) כולל לשי דעמי נמקום נחית' וסלנו כבי נחית' וסלנו דנמקום. וסמנו על חזיונו של כנעא לפני זה דמוק לקדש כהומם וסלנו על אסר. וכלומר כנעא לא מתכנן ליה חזיונו של כנעא ולחזקתיה לקדש כנעאם טלא הוקדש תחלתא: סימן נ"ג. (א) מכלל עד סוף חלק א' של השאלה עם תשובת ר"ם על זה הוצא כספר חמדים דע"פ להספיד סימן נ"ד וי"א. (ב) ר' יעקב יסאלל הוצא לעיל סימן ע"ד ח"א ח"א נחשבת ר"ם חל כנעא נמקום ונחש' מולין דף ק"ג ע"ל ד"א הוי מילי ועוד נחשבות כנעמיה לקמן. ועל סס עיני וסודותיו לא טדע לנו מלחמה. ודלא זה דבר מדם. טלא מלינו לפני זה חסד מן הסכמים נקדש כנע"י נחש' וסלנו גס זה נקדש יסאלל טלא לספיש עם כנעא כנעמיה נקדשים כנע"י ר' יעקב הלוי סודעים כנעמיה. טנ מלחמי קעד לרצ"י נחשבות כנע"י נחש' ולחמי סהליא הסכס יואל מיללער סימן נ"ג. כי סס סס' ר' יעקב יסאלל חס טנ ענן יעקב כנ יוסף יסאלל וכן קדלו גס כנעמיה נחשבות סס ה"כ ר' יעקב. (ג) יעמיה ל"ז. ט"ד. (ד) כולל נמקום וסדע כנ"י וסדעם וסדעם נחש' דע"פ. (ה) כנ"י חסל וסדעם נחש' וסדעם וסדעם ססס ססס חלי כנעמיה. ולי נחש' סיס כנע' טעות סוסר וסססוק נחש' סיס' י סססס וסל' טעות נמקום ססס וכן וססס נמקום כנעמיה. וסננו ססל מ"ס טלא סססו ר"ם עוד סססס כססר דבר אסר כנע' סססל נחש' או חלי סססל נחש' וסססס או נחש' סססס וסססס סססס. (ו) כן ססל נחש' וססר כנ"י וססס. (ז) כנ"י וסלללללללללל נמקום וסללללללל. (ח) פנדס אס דף ל"ס ע"ל. וס"ס נחש' ד"ס סקדס. (ט) כן ססל נחש' וסלל' נמקום כנ"י וסססס

שראש המינקת השני נונע ביין והיה מוצצו בנשימתו והגיעו והנידו מותר דומיא דקנושקין, דמתניתין דמס' זביןא) מסייע דמתניא בערוכין(ג) גבי שדה תבה ומגדל או דלמא ללוליבא מרמינן ליהינ) ואסור בשתייה, והשיב לי שהיין כשר מאחר שלא יצאה מסת יין לחוץ, ולכשימנה ישנה לי דלא דמי ללוליבא, ועתה ישנם מתניין(ג) ויבינני מים לא דמי, אם יש חילוק בדבר זה שיש שם בהיתר מתחילה לדבר שתחילתו באיסור גבי יין(טו):

ב. (בענין מעות עכו"ם ע"י שליח).

וגם שאלתי(ו): ראובן שלח לשמעון לקבל מעות מתבואה שמכר לעכרים ובא שמעון והמעה את העכרים או מעה מעצמו עד ה' דינרין. מעות זה למי. מי אמרין לבעל המעות הוא בראשכחון(ג) הוסיפו לו אחת תורה, ומצי אמר ליה ראובן על ידי קבלת מעותי רוצה אתה להשתכר והלא לתקוני שדרתך, או דלמא מצי מעין שמעון אין בזה חיקון ועוות שהרי קבלת כולך, ואם באה מציאה לירי מה לך אצלה. . . וגם יורני, אם היה שמעון שכיר ראובן ולא שכיר ליקום מציאות, מי אמרין מציאת פועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו נבש עמי היום עדר עמי היום(ג). איך המעות לשמעון, שהרי כששכרו בירר מלאכתו שהפיל עליו לעשות אם ליקם שלא נתבטל ממלאכתו כגון שלא היה מינה המעות וזה בה, או דלמא לא עביר איניש דמהימן ליה גוי דלא למניניהו, ואם מנה שאר המעות ואלו לא היה מונה היה שם על לב ויבין, איך נתבטל ממלאכתו הוי ולא וזה במעות, מאיד):

ג. (בענין סוען וחזור וסוען על ציווי ב"ר).

וגם זו שאלתי: ראובן תבע לשמעון לדין שישלם לו של הנפקד(ה) בירו, ואמרו לו ב"ר פרע, והשיב שמעון לכשאפתח תבתי אוציא את שלך, והנאה הרבר לביר, ליסיס הלך ראובן לבית דינו ואמר להם ראיתי שמעון פתח תבתי ולא עשה ציוויכם והלה שמעון סוען: וכי אמרתי לכשאפתח בפתח ראשונה, כל ימי שאפתח תבה עד פתיחה אחרונה לא חל עלי ציווי ב"ר, ועוד יורנו אי דמיא ללפני הספס דפליגי ר' יוסי ורבנן(ג). ואם בבית קודם צאתו מען מענה זו, או דמי לשני חוקה מוכא קאמינא דקיימא לן סוען וחזור וסוען):

דפוס. י) ע"ז ע"ז ע"ז. יא) זכ"ס ס"ה ת"ג יז) פרוצק דף ל"ה ע"א. כ"ל שכתבו שם נני הקים על שדה חיצה ומגדל ר' נסמים ור"ם מתהיין וגם רבנן שמתחילין לא חמרו חלל ממוס סיכס ולא ממוס ומגדל חלל ממוס מנע הזכ היה סבור וא"כ מתקיים שם לענין מנע נכרי ציין חין לאסור, סכרי גמול פרוכה היא נפ"ז דף ס' ע"ב כל שנוצ סבור צנכרי חינו פוסה יין נכך. ועי"ם דפ"י ד"ה כל שנוצ. יג) ע"ז דף ר"ז ע"א. יד) כ"ל נמוס וממוס נכ"י ודפוס:

ב. ח) עיין תוס' כתובות דף ל"ח ע"ב ד"ה חמך רב פפא וצמרכי שם. ז) צייתא שם. ג) צנא מניעא דף י"ז ע"ב. ד) ועל גוף הדין של מעות נכרי עיין דברי הרמב"ם פ"ז מהלכות גזצה וגם עיין צנא הגולה ט"ע חושן משפט סימן שמיח חות ד'. חכן מלכד זלז צומנט משפט אחד ליהודים ולח"ס יהודים צמלנוחו ודינא דמלכוהא חכא להחזיר המעות צין יהודי לנכרי וצין נכרי ליהודי, ודינא דמלכוהא דינא לדידן, ואם לא יעשה כן ונשא עות וקולר חלוי על נאדו:

ג. ח) מכלן היה נראה דמלכוהא חיידי סכרי נקיע ציה לצון סילוס ופרעון, חכן מחשונח ר"ם לקמן מוכח דחיידי צמקון. ז) כד"ס ס' ע"ב. ג) צ"ב ל' ע"ב.

ד. (קושיא על רש"י ב"ק דף ק"ד ע"א).

הראשונות הנה באו ממה שהזכרתי, ואם ימצא אגרת השאילות ואם יש שם יותר ישיב רבינו עליהם, והרשות אני מניד, בפרק הניזולא) תנא ומחזיר לבעלים הראשונים ופי' רבי' שלמה מ"ב) מתניתין שליני אברייא. ומנהגאי מבעי ליה) וכי"ג) אפשר לימר כן, והא סוגיא דכולי תלמודא היכא דקאמר תנא או מוסיף אמתניתין או פריש מאי דאמר במתניתין:

ה. (קושיא בענין גבינת נכרים)

במסכת עבודה זרה) מפני מה אסרו גבינת של נכרים וכו' אמר שמואל מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה, וקשיא לן אי אית ביה נותן טעם מה אריא טעם נבלה תפוק ליה משום בשר בחלב ואפילו בעור ישחוטה נמי, ואי לית ביה נותן טעם אפילו איסור נבלה ליכא, דקיל בכל איסורין שבתורה בנותן טעם:

ו. (קושיא בענין גדולי תרומה).

אמר' בתלמודא) גדולי תרומה תרומה ומשום תרומה טמאה ביד כהן, ובריש טהרות) קיל הטבל והמדומע וגדולי תרומה הרי הן כהולין:

ז. (קושיא בענין משקין הבאין מחמת שרין)

ביציאת השבתא) נרסין האוכלין והכלים שנטמאו במשקין, והאוכלין שנטמאו במשקין במשקין במאי אילימא במשקין הבאין מחמת שרין דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה האמרין) בפסחים ומשקין הבאין מחמת שרין לא כתיבי):

ח. (קושיא בענין הרוחץ במי סבריא).

פרק הבית שנשתכרה) תנינא הרוחץ במי מערה ובמי סבריא וכו' הרוחץ דיעבר אין לתתלה לא, ובפי' ח' שרצים) תניא בכל מימות שבעולם רוחצין בחמי סבריא וכו':

ט. (סתירה בספרא בענין שתי הלחם יל"ט).

בספרא תניא) מניין המעלה מבשר חטאת וכו' ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים) מה אלו מיוחדים שיש מהן לאישים) ושירי המנחות שעובר בלא תעשה ת"ל כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו כל שממנו לאישים הרי אלו בכל תקטירו, אלמא שתי הלחם ולחם הפנים יש מהן לאישים, ולקמיה) תניא סתות אותה

ד. א) נגזל קנאל דף ק"ד ע"א, אמתניתין דנטלו מוכסין את חמורו הניא הש"ס מנא אם נטל מחזיר לבעלים הלכאונסין, ועיי"ש נרש"י דיה יחוד דרייתא פליגא אמתניתין.

ב) מנוחתו כדור, ג) ע"פ תיקון דל"ט בפסוק:

ה. א) ע"ז דף ל"ה ע"א ועיי"ש נחום' ד"ה מפני:

ו. א) חרומות פ"ט מ"ד יצנת דף י"ז ע"ב, ב) נמשניות לא נמלא אלא בחוספסח פ"ט דערהות ועיי"ן נחום' פסחים דף ל"ד ע"א ד"ה יזהרו, על קושיא זאת לא נמלא חירון נחשבות ד"ת.

ז. א) שנת דף י"ד ע"ב, ב) נכ"י ודפוס ומשקין האמורין ונלתי ספק שנה הסופר גדולה נשטתו את המלה: ומשקין, ונמקום האמורין ל"ל האמרינן, ג) פסחים דף י"ח ע"א ועיי"ן נחום' שנת שס ד"ה ומשקין.

ח. א) שנת דף קמ"ז ע"א, ועיי"ש נחום' דיה דיענר, ב) יצנת דף ק"ע ע"א ועיי"ש וחלס כי אין דברי הכז מדויקים, ועוד עיי"ש נחום' דיה רוחצין.

ט. א) על פסוק כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ויקדח ז', י"א, ב) המלות נהפך הן נכ"י ודפוס ומסרות נפסל ומקנן דל"ט, ג) נפסל על פסוק סתות אותה פחים

סתים וכו' לרבות כל המנחה לפתיתה יכול אף שתי הלחם ולחם הפנים [ת"ל אותה וכו' מה אלו מיוחדות שיש מהן לאישים וכו' יצאו שתי הלחם ולחם הפנים] (ד) שאין מהן לאישים. קשיין אהרדי:

י. (קשיא בענין הגונב ביום בשבת).

בכתובות (ה) אקשינן לר' אבין הגונב כים בשבת חייב שכבר נתחייב קודם איסור שבת, היה מנדר ויוצא פסור ואמאי ה"נ לימא הגבהה צורך הנהה ואפילו רישא ליסטר ומשני בהגביהו על סנת להצניעו וכו'. אבל כשעוסר לסוּש לא הוי הגבהה צורך הוצאה, ומבעי לן אמאי לא שני לי כרשנין לעיל (ג) התם אפשר להוצאה בלא הגבהה דאי בעי מנדר ויוצא:

יא. (שתי קושיות על התוספתא בענין גילוח נזיר וסומאת מקדש).

בתוספתא (ה) בתחילת אהליות (ה) תניא אבל אין הנזיר מנלח אלא על מת ואין חייבין על מומתא מקדש וקדשיו אלא על המת, ואיכא למבעי הא דתנן בנדרות (ז) ומייחנן לה בכמה מקומות על אלו מומתא הנזיר מנלח וכו' ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי קחני מיהת אבר מן החי (ב). - ובסומאת מקדש וקדשיו כתיב או כי ינע בסומאת אדם לכל מומתא (ז) ותניא בספרא (ה) אדם זה הסת בסומאת זה מומתא מומתא לרבות זבים וחבות נדות ויולדות (ו):

יב. (שתי שאלות בענין התחיל בעשרה וברכה על הכוס).

קיימא לן (ה) כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, יביני אדוני אם הלכו מקצתן וכבר התחיל בעבודה (ג) אם ינסורו, אי לימא קדושה או אם יפסיקו עד כואם, ומי שבוך כורא פרי הגסן על הכוס וכא אחר ונשלו והביאו לו אחרת אם יחזור ויברך על הכוס שהביאו או לא:

יג. (קשיא על עריות פ"ח מ"א).

תנן (ה) הוסיף ר' עקיבא הסולת הקטורת והלבונה והנחלים שנגע מכול יום במקצתן פסל את כלן, אלמא מרססל להו שים קדשו בכלי, ובמסכת תמיד (ג) תנן מי שזכה במהתה נטל מחתת הכסף ועלה לראש מזבח וסנה את הנחלים והלך וחתה מן המאכלות הפנימיות וירד ועירן לתוך של זהב נתסור ממנו בקב נחלים והיה מכבדן לאסרה (ג) . . . הרבה מעות יש לי לא נסיתי להוצאות (ד), אך עיי' מוקדם אניר לך שאלות אחרות, גם על השיתוף ששני בני אדם משתתפין לחלוק שבה שבא לידם

ויקרא ז' ז'. (ד) המלות נחמך חסרות נכ"י ודפוס והן נספרא. וניחוספו נספרו ע"י רמז"ס:

י. (ה) כחונות דף ל"א ע"א ועיי"ש נחום' דיה הכי נמי. (ג) ע"ס.

יא. (ה) פרק ח' דהלכות. (ג) נזיר דף מ"ט ע"ב. (ג) חלומה שלא על חמת נלכד מיר מנלח. (ד) כ"ז במקום לו נפש כי חגע. ויקרא ח' ג'. (ה) כליל במקום ספרי. (ו) ועיי' נדמ"ס ה' צילח מקדש פ"ג ה"ג והשנה הלא ציד ע"ס.

יב. (ה) מנילה דף כ"ב ע"ב. (ג) כלומר התפלה נעשרה ודל"ס חיקן נעשרה במקום נעברה:

יג. (ה) עדיות פ"ח מ"א. (ג) תמיד דף ל"ב ע"א, ועוד עיי' יומא מ"ד ע"ב. (ג) ועיי' נחום' חגיגה דף כ"ג ע"ב ד"ה שאם נגע ונחום' יומא דף מ"ו ע"ב ד"ה כי פליגי. (ד) דגרי ר' עקיבא נהספדו על ר"ה הכנה מעות יס לי ואין לי שולמי לסלנותן כסחדין דף

הואך מחקים, והלא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. הרי סכין והרי בשרת). וידעתי ברבינו, כי גם אתנה אלפים סוסים כי יתן רוכבים עליהם). ועתה ישיבני רבינו ע"י גולדיר שיבא, עמו ישלח מכתבו, ואל יחר אפו בעבור, כי ידע (ז) דרך עמי אהבתיהו כנפשי ויתן לב על שאלותי רבינו אם ימצא). . .

סימן נ"ד. תשובת ר"ת על הנ"ל.

תשובה ה). קסם על אוסס (ז) יפעת חכמתך, איש על דגלו באותות ונמחק (ג) ניכר בחוצות במילואותם, בטורי גזית ולא ברותות (ד), (ארו מגור) [אבני נזר] (ה), כי בתוך אבני קודש הלהלכה, בסור מחוכמים אהרונים עירונים ולא אחרונים (ו) תלמידיו מאיר ולא קטרינים (ז), מזהיר עינים עיוות ללקט אורות (ח), מה אקוב לר' יעקב (ט), יקובי הרין ליושבי על רין, ופי ה' יקבנו בשם חדש, ישראל יהיה שמך, ואני שמי כשםך (י), באתי ברביך כמעשך, כל אבני בים בלי חיסרון סלסוך (י), ככל אשר שאלת לדעת בארץ דרכך . . . אולי ישר והסביבה דעתי לדעת המקום:

א. (בענין בראש שנדר הנכרי ולא יצא מסע יין).

על הברואה) שנדר הנכרי ולא יצא סן היין כלל, ודימית אותה לאנדרסים נכרי

ס"ח ע"א. (ה) תימלא דר' יוחנן נקדושין דף ת"ז ע"א הרי שלמן והרי סכין והרי נשר ואין לנו לזכור. (ו) מלכים ז', י"ה, כ"ג. (ז) כן הוא זכ"י, ונדפוס ידעתי, ואולי האחר הסופר את המוקדם, והתנות כי ידע דרך עמי מושכין על הגולדיר. כלומר הכן ומניח האגרת, כי הוא ידע את הדך אללי וא"כ מקומן קודם ואל יחר אפו נעדרו. (ח) כן הוא זכ"י ע"ס הנקודות שמורין שחקרין עוד מלות אחדות לסיום האגרת. אומם לאזים משך קולמסו על התנות. רבינו אס ימלא נדפוס בזה המקום והעמיד אותן נדאש טובה הנאל. עיין הערה הנלה:

סימן נ"ה. (א) כן הוא זכ"י ודפוס, אכן ראז"ס העמיד השלשה תנות האחרונות שנסוף הסאלה לכאן והגיה: "תשובת רבינו: אס ימלא". ולא נראה לי בדבריו, שהם נגד מות הלשון, וגם השננו בספרים ללא לורך כמו שכתבתי בהערה שלפני זאת. (ב) הנהגה ראז"ס צלילין: רומה להחיל דניסין להחיל קסמא דהוה יחיד אפי גזא דמלכא, עייש דף ס"ח ע"ב, ולי נראה שהוא כמו קסם על שפתי מלך וטעמו נעיונות המושבה הלכ הלא על אור יפעת חכמתך. (ג) צחות דונמחק כלומר שהאותיות מורין דונמחק ושאלה הוא בית אש שלהן, וכונתו על כל הדברים אשר כתב אליו ר' יעקב ישראל שהם מפורדים יפה איש על דגלו ורשמו של הכותב ניכר בהם. (ד) כונתו על המדחים שנהם מילא השולל את דברי תורתו, והם כטורי גזית ומחזירים יפה יחד. (ה) זכ"י ארז מגור (ויש לקרות גם תחור נמקום מגור) ונדפוס ארז ומגור. וראז"ס תקן, חדשות ארז ומגור כי בתוך אבני קודש הלהלכה. ולי נראה להגיה רק את שמי תנות היכל ולקרות נמקומן א. ז. כ. י. (זכריה ט', ט"ו). והיה משנה בזה את דברי השולל. (ו) רומה על ערוצין דף ל"ג ע"ב ומה שאמר ר' אבהו על ר' אלעאי עלן נעברה אחרונות אחרונות עירנית וכו' ואמרי לה מכתבא. עיי"ש (ז) מורה על ניזר דף מ"ט ע"ב, אשר פטירתו של ר' מאיר וכו' אמר להן ר' יהודה אל יכנסו תלמידי דר' מאיר לכאן מפני שקטגרים הן. וקרא בכלל אבני הקודש את החכמים אשר נהוכם מתהלך ר' יעקב ישראל תלמידי ר' מאיר מפני שהיו תלמידי אביו של רבינו חס. ואמר עליהם נמחק לשונם שהם לא קטגרים כתלמידי התנא. (ח) רומה על יומא דף י"ח ע"ב ויאל אחד אל הסדה ללקט אורות תנא משמיה דר' מאיר זה גריד אמר ר' יוחנן למה נקרא שמך אורות שמאירות את העינים. (ט) מענה על שאמר לו שאל ייחר אפו (י) כמו אשר יקוב וכו' זה השולל אשר אליו ישמעו כל יושבי על דין. (יא) גם מכאן נראה שרק יעקב היה עיקר שם השולל כשמו של רבנו והשם השני ישראל הוא שם חדש שהספירו על שמו יעקב ועיין לעיל סימן ל"ג בתחלתו הערה ז'. (יב) רומה על משלי ט"ו, י"א. פלם ומלחי משפט לר' מעשהו כל אבני כים: **א.** (א) התשובה הזאת נחנכה גם נחמים דעים כ"י ליה. ועוד עיין בספר הישר נדפוס

שקדח במינקת להחיר או ללוליבא לאיסור. לאנדרמים לא רמיא דהא אמרת (ז) העלה דמיא דמעס מן הכוס (ס) מה החס אם לא פעים לא היה אסור. ודקא דייקת הא אם נדנד המינקת שרי הא ליתא, דאם המינקת רפויה (ד) דלא הוי בגוף החבית לסתום במקומה היה אסור הנדנד בלא העלה בשתייה כדאמרינן מדרו בקנה או שהתיו את הצרעה דאמרינן במתניתין (ה) בשתייה, אבל בהנאה לא מחסר אלא אם כן העלה, והך ברייתא דאנדרמים לאסור בהנאה קאתיא כדמובח שמעתא דסריך וליחני ימבר בדקתני גבי חרס (ו) אע"י דהא אנדרמים לא לנסך נתכוין, וללוליבא לא רמי לאיסור דלוליבא לא היתה הנגיעה ברישא דלוליבא, אלא בהרי דקא נחית ננע הנוי ביין בידיו ואע"י נאסר בשתייה ולא בהנאה דבלא מתכוין ננע ביין כדאמרינן גבי נפל לבור ועלה דשרי בהנאה (ז). וה"נ כפריח ובהלכות ובספרים יושם בהרי דקא נחית ננע בחמרא, ומעשה שהיה כך היה, ולא משום נגיעה דלוליבא נקט. ואילוח (ח) ברישא דלוליבא ננע בלא מתכוין הוי שרי אפי' בשתייה דחשבינן ליה כמו שלא בבונה (ט), כדאמרינן נטל החבית וזרקא לבור בחמתו דשרינן אפילו בשתייה ומוקמינן ליה דקאזיל מיניה ומיניה (י), ואינו יכול להשים חילוק בין נקט בידיו ולאזיל מיניה ומיניה, ובן היא שמועת הקדמונים, ועל דא אנא סמיק, אבל בהתיו את הצרעה ומדרו בקנה איכא כונת יין לסיכך אסור בשתייה, ואפי' למאן דנריס בהרי דקא נחית ננע ברישא דלוליבא לא רמי לנדרנד הברוא דהאי לוליבא רמי' הוא ונטל בידיו והוה ליה כהתיו את הצרעה, אבל ברוא שמהודקת ועומדת הרי היא כנוד מלא יין שביד נוי שהנוי מניח אצבעו עליו ושוקע שלא מצינו לו איסור בכל מקום (יא). ורמי לחביתא דאיסקע לאורכה (יב) דמסקינן אבל לשותיא שריא, אע"י שיין יוצא דמעשה לבניה קא עבד, כ"ש הכא (יג) דאין היין יוצא לחוץ והוה בגוף החבית וברופנה ומותר בשתייה (יד):

ב. (בענין טעות עכו"ם ע"י שליח).

ואשר שאלתם (א) על ראובן ששלח לשמעון לקבל מעותיו מן הנוי וטעה הנוי ברי' דינרין, נראה לי שהולקין בין שניהם דהוו המעות בדבר שיש לו קצבה דאמרינן הוסיף לו אחת יתירה ר' יוסי אומר חולקין ומוקמי' בדבר שיש לו קצבה, אבל בדבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות, וטעמא דחולקין לפי שבעל המעות כיון שקבל קצבתו מה לו בטעותו או בתוספתו של שליח, אלא אמרינן הואיל שעיי מעותיו נשתכר יחייב ליה פלגיה, והבי נמי גבי (ב) טעות חשבון דהא אלמנה שמברה שוה מנה במאתים טעות הוא ומוקי לה תלמוד ירושלמי כגון שקיבל עליו הלוקח (ג).

דף כ"ו ע"ד סי' תק"ה ודף כ"ח ע"ג סי' תקל"א (ז) צה"ד דקאמרי צמקוס חמרת. (ז) צבריחא דע"ז דף כ"ח ע"א שם חתא לאנדרמים נכרי שקדח צמינקת והעלה או טעס מן הכוס והחזירו למינת. (ד) כן הוא צה"ד וכל"ל צמקוס דמיוה צכ"י דמיוה דפוס. (ה) ע"ז דף ס' ע"ג. (ו) שם כ"ח ע"א. (ז) שם דף ס' ע"ג צמסנה ומיחלל דכז פפל עלה. (ח) וז"ל כן הוא צה"ד צמקוס חלל חי צכ"י ודפוס. (ט) ע"ז דף כ"ז ע"א ועיי' צמקוס ד"ה ה"ג. (י) שם דף ס' ע"ג וס"א ע"א ועיי' צמקוס ד"ה חסס ננד רס"י סס. (יא) ועיי' צמקוס שם דף ס' ע"א ד"ה זיקא. (יב) שם צמקוס העמוד ומענד לך. (יג) הכל צה"ד ומסר צכ"י ודפוס. (יד) ומותר נשתייה מסר צכ"י ודפוס וכן צמקוס דעיס וכל"ל:

ב. (א) התשובה הוזה הנזלה צמח"מ צ"צ דפוס פלג. סימן צמ"ג ועיי' צמקוס כחוצות דף ל"ח ע"ג ד"ה רז פפל וצמדכי פ' אלמנה כחוצות. (ב) כן הוא צמח"מ וצמקוס צמקוס גס צכ"י ודפוס. (ג) כן הוא צמקוס וגס צמח"מ: וז"ל כי לא נמלא כן צידושלמי שהנזל ג"כ צמקוס' שלפני זה כחוצות דף ל"ח ע"א ד"ה אלמנה. ועל העקסן אין מוטו לחזור

וטעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה רווי דאיניש עבדי ליה וולא הא דבר שיש לו קצבה חולקין אפילו במעות חשבון. אע"ג דאיכא למימר טעמא אחרנא נבי חולקין האי טעמא דפרישית הוא עיקר. דהמחזק ידו על העליונה וחולקין. ואפי' אם היה שכיר שלו, כיון ששכירים שלנו אינם שכירי יום אין הבעלים מקפידין על הנכחה (מציאה עס'ר) מלאכתם, והוי מציאה עם מלאכתו. הרע דאילי מצא ארנקי בשוק לא זכה משכיר. ועוד דמהדר קא הדר ביה, שהרי הוא אומר אני זכותי מכלל דהדר ופועל יכול לחזור):

ג. ובענין חזר וטען על ציווי ב"ד.

ואשר שאלת על המחוייב להשיב [פקדון] א' שבידו בציווי ב"ד ואמרו לו ב"ד צא ותן לו ואמר לו לבשאתה חבתי אשיב את שלי והנאה הדבר לב"ד. וסתח חבתי ולא השיב ותלה ציווי ב"ד בסתירה אחרונה. -- האיש ההוא עבר על ציווי ב"ד מכמה טעמים. שמאחר שאמרו לו ב"ד צא תן לו ונמרו דינו, אילו חזרו ואמרו אל תתן לו עד שנתיים אין בדבריהם ממש שהציווי הראשון הוא ציווי ב"ד [ואין מקום לזמן] ג) בב"ד [אלא] ג) או בלזה למלוה או בסידור בע"ה אבל בפקדון [מחוייב להחזיר] ד) לאלתר אם ישנו בידו, וחזרתו אין בה ממש. דאמרינן (נאמן הדיין לומר לזה זכותי ולזה חייבתי וכו') ופריך תלמודא ונחוי וכותא מאן נקיש. וכ"ש [באן] דחייבוהו להשיב, והזמן שלקה אחרי כן אפי' שלקה בסתירה ראשונה אין בה כלום אם לא מדעת המפקד, שיכול הלה להשהות בסתירה ראשונה שנתיים וכ"ש וה, שסתירה אחרונה לדעתו ולא לדעת ב"ד ומפקד, שאינו כלום. דאמרינן) הכל מודים לבשתצא חמה מנרתיקה לכו נפקא קאמר ואי מיית כלילא הוי גט לאהר מיתה, הא אי לא מיית הוה גט לבשתצא חמה מנרתיקה, ולא תלינן ביציאה אחרונה, ואפילו אמר [אחר כך שילכך כיון לא] ז) בטל הנט. דאם לא כן אנו נמי נהויש דדילמא הכי קאמר בדחיישין במילי טובא בניטין, אלא מיגרשא ולא דמי ללא תלבי לבית אביך לעולם]. היג אפילו אמירת ב"ד לא תלינן בסתירה אחרונה אלא בראשונה, כ"ש כשאומר הוא ושחקו הן שלדעתן נתרצו ולא לדעתו. ואפילו לפני נמר דין בטענות לפני ב"ד נראית דהויא דנפיק לבראי ולא טען שאינו יכול לחזור ולטעון דהא סתר למילתא קמיתא, דהא והא נתרצה להשיב ולפי טענה זאת של סתירה אחרונה לא ישיב לעולם וסותרות זו את זו. אבל ההוא דסמיכנא עלה בדאבהתי.)

והטעם נחק טעות חזק שם נידושלמי תפחד שהוקיד המקח. ויש לומר שכונתו שצ"י שהוקיד המקח קבל עליו הלוואה ולא יחזור. וכונתו לחזיקו תפצלה כתיבתה והטעות ליתוים ולא לה שהיא כמו שלום. ד) התנות וליזה עס' חקירות ככ"י ודפוס יתן תמידי וטויר'ס וכ"ל. ה) וכלן הוסף צמח"ס ח"ל ע"כ תשיבת ר"ת שהשיב לרי ישראל יעקב (ל"ל יעקב ישראל) ושם חזר בו בכל טעות בין ע"י נחק בין ע"י הניין הכל לנצל הנית עכ"ל. וכן חתא תחום ונמרדכי שם:

ג. ח) חיקון רלז"ס וחקר ככ"י ודפוס ג) הדגרים דהב"ר חקרים ככ"י ודפוס והס על פי חיקון רלז"ס. ג) רלז"ס. ד) רלז"ס וכונת כי חין מקום לנ"ד ליחד זמן חלל נמלוה או נסידור ניה. חלל לא בפקדון, שנכל עת ועונה ונחייב להחזיר. ח"כ הנייו של ניד ליתן מיד הוא כדינו. ואם חזרו חל"כ חין חריתם וועלת. ה) קידושין דף ע"ד ע"א. תשס ונחמא מפירכא דתלמודא דאם יש זכותא ניד חלל חין לדין נאמנות לומר לזה זכותי וכו', שאין הדין יכול לחזור ונעויוו אחד שנגזר הדין. דאם לא כן היה ויהי זכותא ניד אחד, דלמא חזר הדין וחליטתו ו) גיעין ע"ו ע"ד ע"א ע"א ז) הדגרים דהב"ר ויחיקון רלז"ס וכ"ל. ח) גיעין דף כ"א ע"ב. כלומר שהרי שם אחר נפידוש לעולם. ט) כל"ל וכ"ל ודפוס שלדעתו נמלנו ולא לדעתן. י) נכל נמלל דף ל"א ע"א. יא) טענות דף

בין מען מענה זו בין מענה ראשונה לאוקמי בדיה קא בעי, וכל דבריו ביד על דעתם, ראי לא תימא הכי כי אמרי ליה פדע מאה וזי אילו אסיק להו לאסקנדרר וזחיל) ופרעי מי הוי פרעון הינ לא שנא. ולהאי דאיתיה דעד פני הספס רפלונתא דרי יוסי בנדרים(י) ובקידושין(י) מיתנין להו לא רמיא, דהתם אם אמר לפסח אחרון מיכנא אפרינא ליה לעולם, ואפילו לקולא מהמנין ליה כראמרין בפסח בנדרים(י) נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים ובקרבן אם אמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים מסקינן דלא הוה נדר כ"ש הכא לחומרא כיון דקאמר. והיכ בנדרים, דבדידיה תליא מילתא, אבל נפ דוברי ביד דלא ברירה תליא מילתא לאו כל כמינה דאנן ניתי באשת איש כדתלינן חיישי' שמא פרושה במדיטו) שמא מי מילין נתבטו(ז) ובמילי אחרנא מוכא:

ד. (ליושב דבריו רשי' ב"ק קיר ע"א).

ודאמרין כהנזול בתרא תנא אם נמל מחזיר לבעלים הראשונים ופי' רבינו שלמה דסליג אמתניתין וקשיא לך בשאר תנא לפרושי או למסויי אתא. הכא שאני דתנאי מוכא סליג בס' מרובה ובהאי פרקא ב"אוש כרי ולהכי נקט כי האי לישנא ולא חש למירמינהו, ועוד משום איכא דאמרי דקתני במתניתא ויש כאן ספרים שמקדימין אם בא להחזיר מחזיר לבעלים דהוי כמתניתין:

ד. (בענין גביטת נכרים).

הא דאמרת דאמר שמואל בע"ז(ה) ספני שמעמדין אותה בעור קיבת נבלה וקשיא לך בעוד שתופה נמי. אמת הן הרברים אם בודאי העמיד בעור שחומה שהוא אסור כראמרין בס' כל הבשר(ז) המעמיד בעור הקיבה אם יש בה בנותן מעט הרי זו אסורה וזו היא בשחומה קיימא, אבל שמואל בשל נזים איירי דלית להו שחומה ועדיפא ועוד דבשר בחלב דרך בישול אסרה תורה ואפי' אי תרו ליה כולא יומא שרי אבל נבלה אסורה מן התורה:

ו. (תירוק בענין משקין הבאין מחמת שרץ).

והא דאמרת משקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה אשר ישתה וכו' וקשיא לך הא דאמרין בספחים(א) משקין הבאין מחמת שרץ לא כתיבי. חמיה אני מה שאלתך הא קאמר התם(ב) מקיז אתי. והכי פירושא בשבת משקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה אשר ישתה וכו' ומרכלי מטמא משקה [אתי משקין מחמת שרץ בקי(ג)] והכי מוכיח בספחים. וכי היכי דמוקי לה בשבת במשקין הבאין מחמת ידים הכי מצי לאוקמי במשקין הבאין מחמת אור כלי חרס דהוא נמי לא ספיל מדאורייתא(ד):

כ"ט ע"א. (י) נדרים דף ס' ע"א. (יג) קידושין דף ס"ד ע"ג. (יד) נדרים דף כ' ע"א. (טו) קידושין דף י"ג ע"א. (טז) נישין דף י"ט ע"ב:

ה. (ח) ע"ז דף ל"ה ע"א. (ז) חולין דף קט"ז ע"א. ועיי"ש בחומ' ד"ה המעמיד. ועיין בנעל המאור שם שהצ"ח את הקושל צ"ס ס"ד ע"א. והכי פירושא בשבת דנינו נכחן ועוד עיין נ"ך וצמדכי שם ועיין גם מה שכתב הס"ך יורה דעה סימן פ"א ס"ק ל' על דנינו ועוד עיין בספר הישר על חולין דרפוס דף ל"ט ע"ב:

ו. (א) פסחים דף י"ח ע"א ונשקין הנזין מחמת שרץ וי כחניי. (ב) סם ע"ב. (ג) המנחם צהסנר חסרות כ"י ודפוס והן ע"פ דלז"ס. ועיין צה"י שנת דף י"ד ע"ב ד"ה דכתיב. (ד) לא פסיל כלומר אינו פוסל. ועיי"ש בחומ' ד"ה נשקין דה"ס שם איירי אלינא דרע וזית ליה נשקין לממא אחרים דאורייתא:

ז. (תירוצ בענין תרוחץ במי סבריא).

הא דקשיא לך בחבית שנשברה דייקנין הרוחץ במי מערה ובמי סבריא דיעבר אין לכתחלה לא וקשיא לך דאמרין בח' שרצים רוחצין בהמי סבריא, הא לא קשיא דיוקא דחמי סבריא שהוחמו ע"י האור קמייירא) תרע דקאמרין בנמרא (דחבית) קתני מי מערה דומיא דחמי סבריא מה חמי סבריא חמין אף זי מערה חמין, ועלה קאי הרוחץ דיעבר אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף כל נוסח אפילו לכתחילה נמי סנו ר' שמעון היא וכו' ור' שמעון בהאי הוחמו ע"י האור קמייירי ועוד אי לאו לכתחילה בחמי סבריא דשרי היכי מצי לביתני ונסתפג בעשר אלונגות אטו תנא תקנתא לאיסורא קתני, אלא אנב ריהטא דחמי סבריא נקט מי מערה ומשום היתר שיטתא:

ח. (תירוצ על הסתירה בספרא).

הא דתניא בספרא המעלה משתי הלחם ומלחם הפנים שהוא עובר משום כל שממנו לאישים הרי הוא ככל תקטרו, שפיר קאמר ששני כבשים שרי להו לשתי הלחם וכוים שרו ללחם הפנים, וממנו מדבר המעכבו קאמר והקרב בגללו, ומה ששיעט שתי הלחם ולחם הפנים מפתות, מטעם דאין מהם לאישים כשאר מנחות יבן דרך כל דינים שבת"כ ושכלל מקום מה אחרות מיוחדות שהיא ערוהא) וכו' היג מה מנחות מיוחדות שיש מהן לאישים דהיינו מנוסו אף כל וכו' יצאו שתי הלחם ילחם הפנים (שהמעלה מן השירים אינו עובר או היה כדברי) ואלו אשר מה מנחות מיוחדות שיש מהן לאישים והמעלה מן השירים עובר אף כל וכו' יצאו שתי הלחם ילחם הפנים שהמעלה מהן אינו עובר או היה כדברין) אלא הנא כל הוצרי דאית ליה סריך כיון שאין מנוסו קרב:

ט. תירוצ בענין הגונב כוס בשבת).

והא דקשיא בכתובות גבי הורק חוץ מתחילת ד' לסוף ד' בשוליה ישמעתיא דשיני הא סני בן עזאי היא) לישני ברשני לעיל אפשר לאכילה בלא הנגהה דהא נמי אפשר להוצאה בלא הנגהה דאי בעי מגיר ויוצא בכה תשובות בדבר דהא

ז. כלומר נמי מערה דייקנין נמי עבריא דיידי נפתין שהוחמו ע"י אור ייירי. ז' שנת דף קול"ז ע"א ועיין דרי"ף ונרין ורש"יא ס"ס ונ"ס נחום דיה אף ויה דיענר. ועוד עיין בשנת דף קט"ז ע"א תוס' ד"ס דתנן:

ח. א) יצאה דף נ"ז ע"ב. ב) המלות דהקבר הראשון הענול הן גבי ידפים יתירין על דמרון ולגון ועטות. והמלות דהקבר שני שאינו ענול הן ע"פ חיקין דל"א. ועל זה כתב הגאון דל"א ע"ד גנליון ח"ל: ור"ל דאם היה שניה קן היה כדנריך ש"ס סתירה נחמ' אכן הסתח' דנקט כחם שאין מהם לאישים תנא חומדי דלית ליה נקב שלא יקרב מניק שתי הלחם ולחם הפנים ע"כ הוצא משה"כ שאר מנחות שחוקין הקרב הוא מניק המנחה אלא כפלאהי על השולל ועל המשיג רית ז"ל שהרי ש"ס ערוך הוא במנחות דף נ"ז ע"ב מ"ר מנין למעלה מנשר התעלה וכו'. ופריך ופתי הנחם ולחם הפנים יש מהם לאישים יתחנא ילאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאישים אמר רב ששח אין מניפו לאישים ועיין בנרש"י ס"ס דמחא דאמר הש"ס לקמן דף כ' ע"כ לענין הנשה הפריך ולפי תירוצ רב ששח מניחא דל"א נמי קד דמיכ לענין פתיחה. והקד רוחא שרית ז"ל כיוון צדח קדשו להודין רב ששח נש"ס. ועיין נדף ע"ה ע"ה לענין פתיחה דמשה"כ יציא לפי שאין נעשית נכני אלא נאפת ועי"ס נחום דיה איצא ולא הזכירו מוצרי חרות כהנים יענין צמחה לילך פיי מהי מעשה הקרבנות שהאריך נדברי רש"י וס"ס הזכיר גם דברי תוס' ע"ס עכ"ל:

ט. א) כתובות דף ל"א ע"ב ועיין לעיל בשאלה חוקן הקושיא. ב) כנעיר שקיס קטנים

ראינא למימר דבשלישיה וזמרינן) קמייירי דלית בהו גרידה ולא מחייב עליה ועוד מוריקה להולכה) לא משנינן הכי אלא לגבי אכילה דאפשר כך בנחיתה כמו בהנחה :

י. (תירוצ' על התוספתא בענין גזיר וטומאת מקדש).

הא' דתניא באהלות אין הנזיר מנלח אלא על המת וקשיא לך מהא דתנן על אבר מן החי הנזיר מנלח, — ארקשיא לך מתניתא תקשי לך קראא) דכתיב גבי מטמא מקדש או בנבלת בהמה טמאה, אלא האי מתניתא דריש אהלות לא אתי למעוטי אלא דחרב לא הוי כחלל דבחרב מיירי לעיל גבי טומאת אדם וכן בראש משנת אהלות וממעט ליה לענין גזיר ומטמא מקדש, וכן מוכיח בתיכנ) שאין מטמא מקדש כל דבר המקבל טומאה מאחרים לכו' מר יהודה הטמא דמרבי למשכב ולטמא מקדש, ואי משכחת תנא דמרבי חרב כחלל לגבי גזיר ההיא ר' יהודה היא. ותניא התם וקנים הראשונים הוי אומרים יכול נינע אדם במנע טומאות יהא חייב תיל בנבלת חיה טמאה מה אלו מיוחדים שהן אבות עידש מעצמן בלא מנע אף כל וכו'. וטמא יליף גזיר מטמא בשום מקום. אי נמי הלכה היא בגזיר כדאמרנן במילי טובא דגזירנן):

יא. (בענין החמיר בעשרה וברכה ע"י הכוס).

כל דבר שבקדושה אם התחילו מפסיקין אם אינם נראין כעשרהא) ויש מחלוקת ולא נידע מעמדה. — מי שברך על הכוס ינשפך והביאו לי כוס אחר די לו בברכה הראשונה) כדאשכחן ברב אשיד) דאגיד בקידושא רבה וגחין סבא ושתי ומה לי הוא יסיר מי אחר אבל לכתחילה הוואה) עדיף כדאמרנן) טול ברוך טול ברוך לא הוי הפסק מכלל דלכתחילה הכי עבד . . .

יב. (תירוצ' ע"י עדות ש"ח מ"א).

הא' דאמרת דנחלים שקדשו בכלי שרת הואך מבכרין לאמנה והן יוצאין לנחל קדרון.

שאי אפשר לגררם ועיין שנת דף קינד ע"ג יגרשיי שם (ג) כן הוא בכ"י וגם נדפוס ורצו"ם וחק וזריקה נהוגה וכתב בענין גזירה נהגה) אכן אין לזכר לזמון חספדים יבנות הדברים כי על קושיה הגמרא וזריק חן לגינע כים ויוליכו צד ה' אין לשנות כמו על הקשיא נעיל וזריק לזנוג יאכל חלב. דהתם אפשר לאכילה נגחיה כמי נהגה וז"ל אין שום שינוי לאכילה עם ההנהגה, אכן גבי נזק והוליא הלא שניהם כחד זלזן עם ההנהגה לזו חנ חיוג ההנהגה וגם אז נחמין חיוג שנת דעקריה לזכר חמיה היל וזלזן לחוש אם אפשר צדך אחרת. ווי נס כגרת הרצ"ה הוציא צשעה וקוולת שם :

י. א) ויקרא ה' יג. (ג) שם. (ג) ייין בייגים ה' צלח מקדש פ"ג הי"ג ורצ"ל וכסף וסנה שם.

יא. א) ויקרא ד' הוצא צרכות דף וי"ז שיש חשעה בראין כעשרה וזלזרפין ורמיה לי על דברי רבינא הא ספק שם דף וי"ח ש"א ולית הלכתא ככל הני שיעתתא יישייש דברי ריה עמנו צדוק דה ויית, א"כ לית הלכתא כדנ הויל ויש ליבש שאף שאין הלכה כדנ הויל נהחזיק לכתחילה ולי' יס לבחיר עניו שאין להפסיק אם כדנ התחילו נעשה. (ג) ייין צ"ל פ' היה קורא ורצ"ה ויוליג דף כ"ג שיש שיעתן ויחושלוני. (ג) הוצא נהגה ויחושלוני הנכות צרכות פ"ד ה"י. ויין צדוקי צרכות דף ל"ט ש"א דיה גלז ורצ"ה ורצ"ה וינה שם שהצילו דברי ירושלמי פ"ו ה"א נזד דעת דרבו ויין צבור וצ"י א"ל סיון ד"ו ויין צבורי הלכך הוצאת צלצור סיון קב"י שכתב על הוי ירושלמי ויעתתא דלא איפשט צייין. (ד) פסחים דף ק"ו ע"א. וישייש צדוק ד"ה דהיה ועוד ייין צדוקי צרכות דף וי"ז ש"א ד"ה אין (ה) כן הוא בהגיו"י יכננ בעוקס שהוא צכ"י והאי נדפוס (ו) צרכות דף וי' ש"א :

הנהו רחמיר מבכרן לאמה לא קרשו דאין כלי שרת מקדש אלא מרעז ומתוכה
בראמרינן בס' המזבח מקדש) ולא פסולין (ג). ומשנת תמיד ליתא כדנרסת לה, שבתבת
ופינה את הנחלים אילך ואילך והתה מן העובלות, כל זה שיבוש דלענין תרומת
הרשן תנן לה לעיל (ג). דכתיב אשר האכל האש את העולה על המזבח ושמו אצל
המזבח, אבל נבי קשרת) לא נרסינן לה דנחלים לוחשות. וראיות כתבתי בסרי"ת תמיד
שפירשתי לפי עניות דעתי :

סימן נה. ישאל הרב ר' יוסף דאורליינש.

א. (קושיא על ר"ת בענין טעם כעיקר).

על מה שאמר רבינו שהיה לי לשאל (ג). אמנם כדבריו כן הוא, אבל ספקותי רבו
על מעותי ואין לאל ידי לשכור רין על כל דבר ודבר, ועתה ילמדנו רבינו: הא
דמקשי בספר הישר של רבינו (ג) מהא דאמרינן בעי"ז) אמר ר' יוחנן טעמו וכו'
אסור ואין לזקן עליו ובספחים) ילשינן טעם כעיקר מקדש הנייר ולר' עקיבא מניעולי
גוים מפרשת מדין וקא סלקא דעתי דמשום הכי אמר ר' יוחנן אסור ואין לזקן עליו
דלרבנן ילשינן לה מקדש ואין מזהירין מן הדין ולר' דילוף לה מפרשת מדין ליכא
לאו אלא עשה דכתיב תעבירו באש ואשר לא יכא באש תעבירו במים, ורבינו פירש
שיש בו מלקות וכתבו) שהמפרש שאין בו מלקות ממש אלא איסורא טעה בפירושו
כי לא ידע להבין מלקות הנוכה, וכי האי דמכתיב) לוקה חמש יפרש חמשה איסורין).
וכן השיבנו ולא יכלתי יותר להתאפק, וילמדנו רבנו מהיכי חיתי האי מלקות :

יב (ה) זמנים דף פ"ח ע"א. (ג) כ"ל נמוקס גירושין ועיין מנחות דף ז' ע"א. ועיין
גירושמי מנינה פ"ה ה"ז שהקשה קושיא של ר' יעקב ישראל. ועיין מנינה דף כ"ג ע"ב
חוס' ד"ה שאל ויחלף דף י"ז ע"ב ד"ה כי פליגי. (ג) תמיד דף כ"ח ע"ב. (ד) נחמיר דף ל"ג
ע"א. ועיין חוס' זמנים דף ס"ד ע"א ד"ה אם סכתנו שם נשם ד"ה לחלק בין יח"כ וכל הסנה
ולא בין תרומת הדשן לקטרת ועיין חייט ויחלף פ"ד מ"ג (ה) חולי ז"ל נשם נמוקס נ"פ :

סימן נה. א (ה) עיין בהנחות לזוה מן של החכם ר' חיים נתן דעמנילער ז"ל על ספר
רש"י דף כ"ז ע"א שהוכיח בטוב טעם ודעת שהרי"ר יוסף דאורליינש הוא
המזכיר בספרן של ראשונים נשם רבינו יוסף גרני יחלף בן הנדיר ר' יוסף מקניון. ולפי
הנראה הוא נחמד עם החתום לעיל סימן ל"ו דאורליינש יוסף בן יחלף אשר לפניו חתום
שלמה בן יחלף ואשר הרין ב"ב מכתבו לדור אל ר"ה נסיון קראו רבינו נפסע ראשונה
נחור זקן ונפסע שנייה אחי. וחולי אז היה ר' יוסף עוד לעיר צינים ואח"כ עלה לגדולה
להיות רב דשם. ויחלף בראה ב"ב שהשאלה הזאת הייתה ציונים האחרונים של רבינו אחרי
אשר נכר יא' הספר הישר שלו לחי, כי אח זה הזכיר כאן כנר הרי"ר יוסף נכתבו. ואם
בס חוסן הדבור של רבינו לעיל וכן משוים זה וזה כי לעיל דרבינו נחמד נשמעין וכן
דרבינו נחמד קשים כנדין וכדור גדול לפני הקטן וממנו צוהר. והלא כן דבר רבינו לעיל
עם רבינו מנחם אחרי אשר עשה שנית כרצונו. ולמה ישא פנים יותר לזה שהזכיר
כי לפי הנראה היה הרי"ר יוסף דאורליינש תלמידו של ר"ת, ועיין מה שכתבתי לעיל
סימן ל"ו הערה ראשונה (ג) הוכחתי זה לא נמצא אלנו נכתובים. ועיין לעיל סימן מ"ד
לוח' ד' שכתב ר"ת גם אל רבינו מנחם כדברים האלה. (ג) נספר הישר על ע"ז נדפוס דף
ג'ה ע"ב סימן מ"ו וגם הוצא נחל"ץ דף קכ"ז (ד) ע"ז דף ס"ז ע"א ועי"ש נחמד
(ה) פסקים דף מ"ג. (ו) לעיל נספר הישר שם ח"ל והוא דמפרשי מלקות לא משום מלקות
ממש אלא משום איסורא דארייתא טעו. (ז) מכות דף כ"א ע"ב. (ח) כלומר נחמיר
והדברים האלה אינם נספר הישר שלנו. וחולי גם על זה רומז ר"ת נחמדנו נחמיר: אך
נשינו נחמד כחזון פתורני ועמית נ"ה. עיין לקמן נחמיר א' הערה ח' :

ב. (בענין טבל אי מיקרי דבר שוים).

ועוד ילמדנו רבינו מהא דאמרינן (ב' דטבל במיל וקשיא ליה לרבינו) הא הו' דבר שיש לו סתירין כדאמרינן ב' הגודר מן הירק) ודבר שיש לו סתירין אפילו באלף לא בטיל. ותימה לן כיון שנפל יין או שמן של טבל בשלא במינו כגון יין בין תפוחים או שמן בשאר משקין ולא ידע כמה נפל הוי' יש לו סתירין דאי מרבה מעשרותיו מעשרותיו מקולקלין כדאמרינן (המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין ואי מסעט, פירותיו לא מתוקנין ולצמצם אי אפשר, וילמדנו רבינו אי קרי דבר שיש לו סתירין כהני דמקלקל מעשרותיו, ועוד יפרש רבינו מה שסירין דבאדם שאין לו טבל לתקן מיירי, והלא יכול להקנותו למי שיש לו טבל. [ועוד] דהא בכבא מציעא) כי סריך עליה דחוקיה ונתי איסור ודחיק ואמר דילמא אתי לאתויי פרוטות אמאי לרבינו לא מתירין דלית ליה איסור). ואעינ' דתירין דלית ליה מעות הראשונות התם לא משבח תירוצא אחרינא אבל בכל מה דאשבח תירוצא אחרינא לא ניחא ליה לבעל התלמוד לפי הנראה למיעבד האי תירוצא:

ג. (קושיא בענין קדרות בספח ויכירו).

ועוד ילמדנו רבינו הא דאמרינן בספחים ב' כל שעה) אמר רב קדרות בספח ויכירו דרב סבירא ליה כ' יהודה דאמר חמין לאחר זמנו אסור ומקשה תלמודא ואמאי ל'שהניהו עד לאחר הפסח וליעבד בהו שלא במינו דהא סיל חמין שלא במינו מותר). ותימה לי אלמא דסיל לבעל התלמוד דכלי שהוא נותן טעם לשם מותר לבשל בו לכתחילה ואיכ' בלי שבישול בו הניו היום יבשל בו ישראל למחר לכתחילה וזו קולא גדולה היא זו, ואי משום דאין האיסור בעין, ה"נ אין האיסור בעין. ואי משום דהתרא בלע איכ' קדרות בספח לשהניהו דלא ליעבד בהו קודם הפסח יום או יומים וליעבד בהוג) משום דהתרא בלע, ועוד קדרה חולבת ליעבד בהו בה בשר ושל בשר ליעבד בה חלב כיון שאינה בת יומא לכתחילה. ועוד יש לי מעות להרצותן אך חוששני מן אהיה לפני רבינו כמסריח:

סימן נ"ו. וזה השיבו רבינו.

א. (בענין טעם כעיקר).

שמעת לעצתי חכמת לך. אשר שאלת על אשר כתבתי על טעמו ולא ממשו ודמית בעצמך כי על המלקות הקשית ותרצת דאין עונשין מן הדין וכלי מדין עשה הוא דתעבירו באש שתי מעיות טעית, כי כלי מדין סהרתם עשה, ואיסור נכלה מדנלי הנעלה ומדאיצטרך היתר שים טעמו ולא ממשו דאורייתא).

ב. (ח' ע"ז דף ע"ג ע"ז דלמד חוץ מוטל ויין נכר צמיח נמטהו שלא צמיח נטות טעם. ג) נספר הישר על ע"ז נדפוס דף כ"ו ע"ז סימן חקלא. ועוד עיין נחום: ע"ז סס ד"ה טבל. ג) נדריס דף כ"ה ע"ז ועיין נחום: ישנים ונדין סס. ד) חספסח דמל פ"ח ועיין ערוזין דף כ' ע"ז וסס נדמו וכוונת הדרי יוסף דהכי איכא לאוקמי בשלל ידע כזה נפל. ה) נגל מליעל דף כ"ג ע"ז. ו) איסור כן הניה דלזיס נזקוק מעשר נכ"י ודפוס: ג. ח) פסחים דף ל' ע"ז. ג) סס דף כ"ט ע"ז. ג) כלומר נפסח מכלן נראה דלית ליה להר"ר יוסף דאי טעמא דנותן טעם לפנס משהו מיתא איכא דלז"כ לא היה יכול ליעבד בהו נפסחא אליבא דרב ועיין בטור ח"ח סימן תמ"ז ונכ"י סס. ועיין נחום: פסחים דף ל' ע"ז ד"ה ולישהניהו וחיכונו של הר"ר יוסף שס דליכא דחתי לנינוחא ל"ט לפנס ומשהו: סימן נ"ז. א. ח) ועיין נחום: ע"ז דף ס"ז ע"ז ד"ה אחר ר"י שהסני ר"ח להר"ר יוסף כיון דלשדריס קרא לשדריס לדוכחא. חס נדלס משונס קלס מדנרי

שנייה שלא ראת יפה בפתרוננו וסעית מראשו לסופו, שכך כתבתי וקשיא לי דהנא משמע לקולא קאסרינן לחומרא לא קאסרינן (ג). דלעיל יהיב שיעורא בכרי אכילה פרס ובטעמו ולא ממשו לא יהיב האי שיעורא. ואיכ מדרבנן קאמר, דאי תרווייהו דאורייתא הוה ליה למיסר זה וזה בכרי אכילה פרס איכ מדרבנן קאמר, אבל אמלקות לא הקפדתי דאנא ידענא דאין עונשין מן הדין. וזה דרכי להקשות דברים נראין מעט תחילה ואח"כ עיקר הקושיות. ועיקר הקושיות דאמר רבא בס' (התעורבותא) אמר רבנן בטעמא אמר רבנן ברובא אמר רבנן בחזותא, וכן ריש לקיש נמי דאמר הפיגול והנוטר והטמא שבללן וכי אית ליה הכי. ובלא שום קושי יתפרשו ההלכות כפרשיות בעל כורחך. ותתישב על ההלכות ולא מבחזין ואז תבין. אך בשיבוש מצאת כתוב פתורנו וסעית בזה, ודבר תימצנה אחת בירדה לך לטעות בפתרון. כי אתה יודע דרכי להקשות להעביר שמועות ישירות ואיני עושה שינוי דחיקי, כי קושיות תירוצין הן ואינן צריכות תירוצין, כי ההלכות נוחות בלא שינוי דחיקי ונריחא:

ב. (בענין לך לך תרי וימני):

וכן סעית בהאי דלך לך תרי וימניא) שסברת שמחמת קושיא של כיבשתו דחקת, אך היא הנוחגת פירוש של לך לך תרי וימניא. ותירוצים של לבנים ושחורים שאחא מצריך אינן צריכין, אף מקלקלין השיטה, כי פירושי קצר ונוח הוא. תנא מהדר אהיתרא ונסיב קרא לאיסורא משום שנאמר לך לך תרי וימני דמיניה שמעינן איסור לכיבשתו הואיל וכתבי תרי לך נסיב ליה של איסורא) [חל לא ימצא] (ד) רמשמע אחריות אמר מכלל רכבשתו שרי. ואית לא ליכתב רחמנא לא וייו ולא היא, פרשינן ליה שפירא. כלל זה היא [בידך] כי מתוך הילוך השמועה ופשוטה אני מפרשה והקושיות סעד כי אפילו כשיש בתלמוד חייב במקום אחר ופסור במקום אחר אנו מתרצים יפה כיש קושיות אחרות. כי האי דתנא פ' ג' מינין) נזיר ממורס ביש אומרינן צריך ונוחן על מקומו ויצא מסתברא נמי החם, וכן בפסק רב פסא במלוה על שהו)

בכאן, שכח שחשבה רק על הטהרה ולא על האיסור, ועל האיסור חזינו כי אם גילוי תלחא נעמלא. (ג) רוח על חולין דף י"ח ע"ב אטו אכן לקולא גמרינן לחומרא גמרינן. וכוונתו דרבי יוחנן דקאמר טעמו ולא ממנו אסור ואין לוקין עליו לא צל לומר דמלקות הוא דליכא אצל איסורא דאורייתא איכא. (ג) זמנים דף ע"ב ע"א. (ד) הלשון מנומנס וכוונתו דמתינתל דנח על ריש לקיש שס דף ע"ח ע"א וע"ז מוכח דס"ל דטעמו ולא ממנו דאורייתא. ועיי' נחום דף ח' אחר רבנן ועיין בספר הישר על ע"ז דפוס דף כ"ו סימן תל"ו. (ה) נחלה שרולה לומר שמהדגמים אשר הניח השולל נסם רבינו לא היו כלם נספדו אך נשנוס היו לפני השולל. ועיין לעיל סי' כ"ה אות א' הערה ח'.

ב. (א) השלח אשר עליה מושך חלק זה מתשונה רבינו לא נמלא נמכתנו הניל של הר"ר יוסף. וגם מהתשונה לא נדע מוכן דברי השולל רק זאת נראה שהרי"ר יוסף היה דולה לחקן אח קופות ר"ת נחום פסחים דף ה' ע"ב ד"ה תשום ובספר הישר על פסחים דפוס דף כ"ו ע"ד סימן רי"ג, דנשום דוכחל לא מליכנא חרי קרלי לכינשחו ולא כינשחו עיי'ש. (ג) שאין חלית דברי רבינו להקשות רק לפרש דברי הש"ס והקושיא רק כמו סעד לפירושו. ואיכ לא נסתר הצנין אף אם תמלא חידון על הקושיא כי לא על הקושיא נחיסד (ג) כלומר להכי נסיב לך לדרוש לאיסורא לנכדי שכינשחו תשום דכתיב חרי זימני, להכי דריש מד להיתרל להניח אח של אחים וחד לאיסורא לרבות נכדי שכינשחו שאף זה כמו שלך הוא. (ד) המלות נספגד כליל וחסרות נכ"י ודפוס. (ה) נספר הישר שס. (ו) נזיר דף מ"ו ע"ב. וכאן רוח רבינו על כמה סוגיות הפוכות נס"ס שהיה ממלן יפה. ועיין נחום מנחות דף כ"ח ע"ב ד"ה ואיכא דאמרי. (ז) ז"ג דף קע"ו ע"א אחר רב פסא הילכתא מלוה על פה גונה מן היורשין כדי שלא תנעול לזה ועקידוסיין דף י"ג ע"ב קאמר טעמא אחריתא תשום

וכן באכלה ערלה ושביעית וכלאים) וטובא נמי איכא, ואני מודה על האמת ולא הייתי עושה סניגורין לדברי, כי טוב היה לי למחוק שניוני מלהעמיד בלא רגלים, ולבך אל ימהר לתרץ בסברות שאינן צריכות, שהשמעות מרווחות, ואיצ לתרץ רוחות. וכן ברוב מקומות אני חושש לתירוץ נכון גבי לחם עוני (ד"ר עקיבא אסר עני כתיב ופירש רבינו זקני) דרש מסורת והלא ר' עקיבא יש אם למקרא אית ליה (א), אלא רבינו ודאי ידע יפה ולא חש להקשות ולתרץ. דעני דהכא ולא תשכב ולא תישכב (ושמע שמעני) ותשא תשיא (ויוחן דומיא דכי יתנו) ועובר דומיא דעבר (ב) בכולהו מודה ר' עקיבא וטובא כי הני ואני פירשתיים ואל תפעה לומר לפי סברתך סבחיך להיות חיסה בעיניך להחמיר במין בשאינו מינו יותר מבמינו, כי אם תתישב בדבר, ההלכות מוכחות והסברה טובה, כי הניכר יש לנו לאסור ולא שאינו ניכר. וגזירת הכתוב הוא לסמן דאית ליה מין במינו לא בטיל, וסתם שהורגלת בכך נפלאה בעיניך איסכא:

ג. (בענין טבל דבר שיליט).

על אותה טבל ששאלת הלא אתה מודה לדברי, אלא שאתה אומר שכל שאתה מצא תירוצין אחר לא תתירץ כן. אלו דברים שאין בהם מסש. ועוד לעולם הוא מתיר תירוצין טוב באחרונה וכן דרך תלמוד בכל מקום. ומה שאמרת מעשרותיו מקולקלין כיון שלא ידע כמה נפל הלכך אין לו מתירין, הא ליתא, דחיסה אחת פוסלת את הכרי מתרומה, ומשהו משמן ויין יספור כמה סאין מתרומה. ומעשר ראשון יכול לחקן יפה, יסול כשהו ויאמר הרי הוא מעשר של טבל שנתערב לו, ושוב יקח שנית משהו יין ויאמר כן, וכן נ' וכן ר' עד כדי אומדן מה שנפל, וחזר ומערב כל הספק שהוא סובר שלא נפל כיכ ואומר כל סלני דחיתי שישנם של טבל שהם יתירים על המעשר יהיו סלני העשריים מעשר על הטבל ואוכלם, וכן הייתי יכול לפרש בבת אחת, אלא להראותך שיעור קרוב מעט שיש לו תקנה. והכי אמרינן גבי שמעתא דמרכה במעשרותיו בהאיש מקדש (א) דאי אסר תתקדש סלנא סלנא דחיסתא (ב) קדשה, דכי היכא דסלנא היג בעישר כל חיסה וחיסה. ועוד בשביל קלקולי מעשרות אסילו לדברך ליתני טבל שנתערב (ג) והלא טבל הזכיר ר' שמעון בן יוחאי וטבל הזכיר גבי ביטול (ד) ולדברך בגדרים לסלוג ברידיה (ה). ושינויי דחיקי הוא תתירץ על קשיותך, ועל שלי תחרוש וחכם תחשב, כי תירוצי סתוך ראיות ועוד שאין צריך ברוב מקומות:

שיעגדול דלורייתא ועיין בתוספות ע"ס ד"ה גזנה ד"ה אמר ר"פ. (ח) כתובות דף פ' ע"א אמר רב יסודה אכלה ערלה ועניית וכלאים חיי ז' חקס, וצ"ד דף ל"ז ע"א אמר רב יסודה דלחן ז' חקס ועיין חומ' ע"ס ד"ה אכלה ערלה וד"ה חיי גרים. (ט) פסחים דף ל"ז ע"א. (י) ע"ס ד"ה מי כסיב אונס צד"י טלפנינו לא נאמר צד"י טלפנינו של עקיבא דרש מקורא. (יא) סנהדרין דף ד' ע"א ועיין בתוס' ע"ס ד"ה טלפנינו ועוד עיין חומ' סוכה דף ו' ע"ב ד"ה ור"ם וחומ' זכרים דף ו' ע"א ד"ה לא נלכס. (יב) סנהדרין דף י"ד ע"ב. (יג) סנהדרין דף ז' ע"ב מיעל דרש מנינא. (יד) ע"ס מיעל דרש כנאל. (טו) קידושין דף נ"ט ע"ב. (טז) פסחים דף כ"ו ע"ב:

ג. (א) קידושין דף כ"א ע"א. (ב) כ"ל צמקוס דליתחא צכי וצדפוס. (ג) כלומר טל יסיה ממענתו טל ידע כמה נפל, אכל לא צמקס סתם. (ד) כלומר צ"ד דף ע"ב ע"ב צד צדדים דף כ"ח ע"א צמקס לא הזכיר רק טל סתם ולא חלק בין ידע כמה נפל ולא ידע כמה נפל. (ה) דלירי רק צדע כמה נפל, דלי לא ידע כמה נפל לא הוי דבר טיפ לו מחיין:

ד. (בענין פועל מהו שיהבהב).

ועל הא' דפועל מהו שיהבהב) על חנם הקשית שאין לך בן תרל"ג) כעולם שהיה מועה כמו ששע"ת שאתה אומר שפירשתיה ולא עלתה על לב תינוק בן שש לסרש כן:

ה. (בענין קדירות בפסח ישברו).

ואשר שאלת הא' דאמרין בפסחים פ' כל שעה) אמאי לישנהו אחר הפסח וליעבר בהו שלא במינו וקשיא לך אלמא ס"ל למקשה רבלי נותן טעם לסגס מותר לבשל בו לכתחילה ואיכ' מותר לבשל בכלי גויים שאינן בני יומן. מע"ת רה"ק פירכא משום משהו, ועוד מה בכך ראשילו בנותן טעם ואם כן טובר, אלמלא שנינויא רס"פא טובר כך, ונס בשילהי ע"ז). סריך אי הכי לכתחילה ומשני נזירה משום בת יומא. וכן ר"ך התלמוד להקשות תמידות נזירות שהכא לא נזכר בו אמורא, ואס"י נזכר בו אמורא בכמה מקומות ישאל התלמוד רבר אחר ויתרין, וכ"ש הכא דבמשהו לסגס, ומה שלא תירין הכא כדמחרין בע"ז משום רגבי חמין במשהו בעי ועוד ליכא בת יומא אלא יום ראשון של פסח ער הצותג) והילכך מחרין משום מינן. ומ"ס בהלכה לא רקדקת כפי שאלתך שהמקשה משום משהו סריך דאי נותן טעם כ"ע מדי דישברו מללא סריך ולישהנהו עד לאחר הפסח וליעבר בהו בין במינן בין שלא במינן. אלא בליעת קדירה בחמין חשיב ליה במשהו רהמין בעיניה לא מבשלי ליה ברוב קדירות ואי נמי סמך אפעמא דקפילא, ולא רמי לבחל דבריריה משערינך). ולפירכא דקא סריך בשילהי ע"ז אי הכי לכתחילה נמי ששכחת להביא ממנו ראייה ל"ס פירושך בנותן טעם) אלא הבאת ראייה מקדירות תולכות ומכלי הנזים ולתמהו על השואל) לא רמי להדיא כרפרישית). רהתם מוכח דקדירה בנותן טעם רהבי סתמא דתלמודא למאן ראיית ליה מין במינו לא בסיל ולמאן ראיית ליה בסיל ראכולהו סריך ובין במינו בין שלא במינו. והוה ליה למיסרך מרגינתא הך רכחל דחולין) וקדירה דע"ז ודרב סמפאק ליה אי נותן טעם לסגס אמור או מותר) למאי דמפרשית שמעתא דפסחים בנותן טעם, ופרכת חסמא מכלי גויים וממעשים בכל יום ל"ס השואל ולפירושך נותן טעם שאינו, ומעשים דירין ל"ס המשיב, ופירושא דשמעתא הכי איתא אמר רב קדירות בפסח ישברו ואמאי לישנהו אחר הפסח ונעביד בהו שלא במינו, ט"י לא מכעיא אי אמרת קסבר רב טעם לסגס רהיינו קדירה שאינה בת יומא מותר רמצי למיסרך ונשהנהו חד יומא וניעבר בהו בין במינן בין שלא במינן רהוה ליה לשוני נזירה משום בת יומא כרמשיני בשילהי ע"ז, אלא אפילו אם תמצי לומר סבר רב טעם לסגס אמור רהיינו קדירה שאינה בת יומא, נישנהו לאחר הפסח ונעבר בהו שלא במינן, דהא המין בקדירות קים להו רמשהו הוי ולא יהיב טעמא ולישתי

ד. ה) צבא מליצא דף ט"ז ע"א. גמ' מהו לא נמאל נשאלת סר"ך יוסף לעיל. וזכר לא דעל לא קושיתו ולא טענתו של סר"ך יוסף. ונלחי ספק סובב על מה שהוצא נסח ר"ח נחמ"ס שם ד"ס פועל. ועיין נספח הישר דפוס דף מ"ח ע"א סימן קמ"ד. ג) עיין חולין דף קל"ד ע"א:

ה. ה) פסחים ל' ע"א. ג) ע"ז ע"ז ע"א ונדרפוס הנוס' משונה. ג) סה"י אסור לנצל חמץ מו' שעות ולנעמל נע"פ. ד) חולין דף ל"ו ע"ז. כלומר דנקדירה נמי לא ידעינן כמה נפיק מניה, אלל נכחל אינו מטסו ונס אי אפשר למטעמיה ע"ז קפילא. ה) נפסחים ט"ז. ו) המקסן נפסחים. ז) דקדירות חמץ נעמסו ניכסו ול"ס חסם צנני נותן טעם. ח) כלומר כיון דלרדיים נותן טעם איידי חסם ל"ך לנער דרדיים כמו נכחל דלא ידעינן כמה נפיק מניה. ט) ע"ז דף ט"ז ע"ז ועיין פוס' פסחים דף ל' ע"א ד"ס אמר רב. י) למי רחום

לכתחילה, ראין מבטלין איסור לכתחילה לא שייך אלא בדבר שהאיסור בעיניה **פנ**
 סאה תרומה במאה אבל בכליעת קדירה רלא יהיב טעמא לא אמינן דמה לי **להר**
 אוכלין בשנתערב בדיעבר ומה לי להתיר קדירה שאין לה טהרה אלא שבירה בנתערב
 בה בדיעבר כיון שלא יצא איסורה אלא בהיתרי. והא דאמינן קדירה שבישל בה תרומה
 לא יבשל בה חולין ואם בשל בה בנותן טעם, מכלל דלכתחילה לא מבטלין, התם
 משום דילמא יהיב טעמא ולא אדעתיה אבל חמץ לא אפשר אלא בלא טעמא דכולהו
 חמץ בקדירה במשהו, אבל ליעבר בהו במינן לא מצי סריך דבמינו לאחר זמנו במשהו
 וטעם לפנס דהיינו קדירה שאינה בת יומא אסור לרב. ומשני גורא דלמא אתי למעבר
 בהו במינן ולא מצי לשנויי גורא משום קדירה בת יומא, דכיון דאסרת ליה כל ימי
 הססא לא משכחת בת יומא אלא יום ראשון של פסח ער חצות אם לא באקראי
 בעלמא, אבל אי סבר רב טעם לפנס מותר דשרית ליה בתוך ימי הססא איכא לשנויי
 הכא בדפרישית לעיל ליש יום אחד ליש כמה ימים(ה):

סימן נ"ז. תשובה להרב ר' אליעזר.

א. (בענין טבילה לחצאין)

אין ברנלים והשיין נלאה גם אני מטורה הרך, אצתי להשיב להרב ר' אליעזר(ה)

עין כרלין דברי רבינו נכאן דומין קלת לדברי ר"י נחום, פסקים דף ל' ע"א דהם לישהינהו.
 חבל נאחמ דחוקים תמה כחצה למערב, וכוונת דברי רבינו כאן לא שנקלע דיעבר כיון שאין
 לה טהרה אלא שנייה ואין לה חקנה כדברי ר"י שם, חמסם עיקר טעמו של רבנו משום שלא ילא
 חסורת אלא נהיתר מאחר שהחמץ שנה אינה אלא משהו ונתערבות, איכא הרי הוא כמו אוכלין
 שנתערבו כבר דיעבר, כיון שהחמץ שנקדירה לעולם לא ילא לחסור כי אם נהיתר שהרי אינו אלא
 משהו ולא יהיב טעמא אבל קשה לענין כיון דאלינא דרב איירי ורב סיל מין נמינו לא נביל איכא
 שפיר יכול המשהו חמץ נלחא נאסור אם יבשלו נקדירה ממינו וכמו שכתב רבינו לקמן, איכא אינו
 דומה לאוכלין שנתערב כבר דיעבר ונעשה היח, ואיכא יהיה חסור לבטלו לכתחילה, וי"ל כיון
 שאין רבינן להשתמש חמץ כלומר פת הרבה נידח שלכך החמץ נקדירה אינו אלא משהו, איכא יהיה
 נקדירה חמיר מין נמינו ודבר אחר דאמינן סליק, אך קשה איכא מה משני הש"ס גזירה דילמא
 אחי למעבר בהו נמינו וי"ל כיון שעכ"פ יכול למיעבר בהו נמינו נלא דבר אחר אע"פ שאין
 גבילין נכך איכא עכ"פ אפשר שילא חסורה נאסור ולכן גזרו, וגם אין לדמות דברי רבינו
 נכאן עם דברי הר"י יוסף והובאו נחום שם, שלדעת חר"י יוסף הטעם משום דהוי חרתי
 לטיבולא נידח טעם לפנס ומשהו לכך מבטלין לכתחילה ודעתו שם שהסוגיא אי סיל לרב
 נותן טעם לפנס מותר, ורבינו נכאן אדרבה לדעתו הסוגיא שם אי סבירא ליה לרב נותן
 טעם לפנס חסור ורב מפני זה יהא מותר להשתמש בה לדעת המקשה, מפני שהחמץ הוא משהו
 ולא יכול ללחא נאסור, ומכלן נראה שהר"ר יוסף המוכר כאן נחום, הוא חר"י יוסף
 דלורליינס השולח כאן והמחמץ שם, י"א) כלומר אי סבר רב נותן טעם לפנס מותר איכא
 נפקא ענינו נמי אינו חסור אלא מנעם גזרה שאינו בת יומא אסור בת יומא איכא לא שאל
 יום אחד לא שאל כמה ימים דכולהו חדל גזרה וכשגזרו לחסור אינו בת יומא אסור בת יומא
 נפקא גזרו כמו כן לחסור אך אחר הפסק אע"פ שאין דינס טוה לרב לנעין שלא נמינו:
 סימן נ"ז. ה. השולח הזה, אשר אליו הדין דבינו את מחסותנו, הוא ר' אליעזר בן שמואל
 ממין, אשר היה תלמידו של ר"ת והובא כמה וכמה פעמים נחום, והוא לא היה
 מתנגד כמו שהניח נטעות נעל קדשה, ואשר נעקבו הלך גם החכם ניינויער נפסרו
 Les Rabbins Français p. 444. ועיין נשגלי הלקט להחכם שלמה נאנער נהקדמה
 דף ה' ע"א, והוא נעל מחבר של ספר ידאים כאשר הניד נהקדמה נעל המסדר והוא ר'
 ניינויער בן אברהם אחיו של נעל נשגלי הלקט עיין נשגלי שם דף ג' ע"ב, ועיין עוד נבימין
 ל"ח נהא נהערה א', וחוכן דברי השולח לא נדע ננידור, כי אינם לפנינו, ולכן גם דברי
 דבינו נחטותנו סחומים כמה פעמים, אך זאת ננין מחטותנו ר"ת כי דוח השולח נעקידו
 נחטותו על טעם דברים נננין מקולות סנד וסולך, נחטותנו דוח השולח שם נאמיין ים

על קצת דרכיו) אבינה לאשוריו. על אשר כתב על המעין שמטהר בכל שהוא אסילו לאדם מתוך דברי המשנה שנותנת חילוק בין מעין למקוה, חמה אני מדוע לא) קראת בכתבי שפי' (רש"י) כי המעין אינו מטהר אלא ברכייעת אבל בכל שהוא לא יטהר אסילו דברים שכל נפשו עולה בהן כפחות מרכייעת. וכל דברך שכתבת כאילו אני השויתי שיעור מקוה ומעין, ודבר זה לא היה ולא עתיד להיות, ותעודותה) שלך אינן. שכתבת משש מעלות) שכל שש מעלות נהנות ראשונות בשניות וזה לא היה ולא נברא ולא משל היהו). שיש מהן להחמיר ויש מהן להקל, ואי אפשר ונקל הוא לראות בנדרת המשניות, אך פירושן סתום. שאם תדקדק בהן תמצא חילוק בין נבאים לביצים ומעין ולברכות ולנהר ולמי תמציות ולים ולמים מכונסין. ועוד שמאותה משנה שכתבת אחת מישב, שהוא אומר) למעלה מהן מעין שמימו מועטין ירבו עליו מים שאובין פי' כגון בהמשכה יזה למקוה לטהר כאשבורן פי' במ' סאה בלא וחילה הרובה בהמשכה ולמעין להטביל בו בכל שהוא פי' כפחות ממ' סאה ומרכייעת, ומדקתני לעיל מהך נבי מקוה טובלין ומטבילין דהיינו טובלין אדם ומטבילין כלים והכא להטביל קתני ולא לטבול שים דאין אדם טובל בשום מעין בכל שהוא. ומה שפי' דהך ברייתא) מעין שמימו מועטין מעין ע"י

לו שיעור למטה נרכייעת לטהרת כלים כמו בני מקוה ד"ח ולזה מסכינים דבריו בספר ידאים עמוד הניחא סיון ק"ג שס' כתב בפירוש בני מעין חזל כל גוף הדגדג שהוא מטביל זו עולה זו אך סתיה זו רכייעת כגון למחטין ולינודיות והמקוה צמ' סאה. ועיין במדכי פ"ג דשנועות שכתב של"ס נסתפק בדבר בס"י. אך לנוסחא שלפנינו אין מקום לספק. ולפי הנראה מתשובת ר"ח כלן חלה השואל את דבריו נאלין גדול בדברי ר"ח ששמו או של"ס. ועל זה אומר ר"ח שלא היה ולא יהיה שנית היתה דעת השואל שגם לטהרת אדם אין לירך למעין מ' סאה רק סתיה כל גופו עולה בהן וזה דעת הדמנים והאצ"צ ולזה מסכימים גם דברי רא"ס בספרו ס"י שס. ולזה מתנגד ר"ח שדעתו כדעת ר"י בעל חוסי כי לפיכך חלם גם למעין שיעורו בארבעים סאה כמו למקוה. ועוד שלישית צא רא"ס השואל להמליץ בעד דבריו משלם שהתיר ענינה למלאין. וזה לא היה דעת ענינו כמו שגם ר"ח אמר עליו שהוא כופר בענינה למלאין. וגם לזה מסכימין דברי השואל בספרו ס"י שס. (ג) ומה צוה שאינו משיע על כל שלוחתיו. ועיין מה שכתב דבריו בסוף תשובתו הזאת שנחמק כחזו של ר' אליעזר מעבר השני (ג) על זה כתב רא"ס בגליון ספר הישר שלו וז"ל: ליע דלעיל משמע דמעין אין לירך אפי' רכייעת ועיין מה שכתבו הפוסקים בשם ספר ידאים ולדברי ל"ע למעין שס וגם לקמן משמע דמעין אין לירך רכייעת ואולי יש כאן ט"ס וז"ל כי המעין מטהר בכל שהוא והמקוה אינו מטהר אלא ברכייעת ד"ח עכ"ל. ונמתילת כבוד הגאון לא דק, כי הדברים הללו אינם מנדרי ר"ח בענינו רק יליעת דברי השואל וחס תחמת ממש. כדעת רא"ס בס"י שלו. וע"ז מתדעס ר"ח באמרו אליו מדוע לא קראת בכתבי שפירשת (עיין בהערה הבאה) כלומר אלו קראת את דברי בכתבי לא היית יכול לפדש כן. ולפי הנראה סמך השואל את ענינו על דברי ר"ח ששמו או שדאה. וע"ז אמר ר"ח כי דבר זה לא היה ולא נברא. סתיה הוא משהו מעיין למקוה צוה. וא"כ ליכא קמריה כנאן ובנדר אבנאל קרימית. (ד) נכ"י ודפוס שפי' וזה הערה את הגאון רא"ס שקרא שפירשתי בלתי ספק מפני שהוא נסמך לכתבי. אמנם ל"ל שפירשת וכן השלמתי התיצה ע"פ התערה שלפני זאת. (ה) תעודות כמו ראיות. ורא"ס הגיה תעודות במקום תעודות. (ו) מקולות פ"ס מ"א וגומר. וכוונת ראיתו שמשם נראה שכל הקולות והמעלות הנוספות צראשונות נוהגות גם באחרונות איך כל המעלות שם מקוה צמ' סאה נוהגות גם צמעיין שהוא ליעלה הוונה ככ"ס. וא"כ כמו שהמקוה מטהר אדם וכלים צמ' סאה כך יטהר מעין אדם וכלים ככ"ס. והראיה הזאת דומה קצת לראית ר"י בעל החוס' מת"כ פסחים דף י"ז ע"ב ד"ה אלא (ז) רומז על צ"ב דף ט"ו ע"א איזב לא היה ולא נברא אלא משל היה. וע"ז אומר שכלן אסילו משל אינו ולא שום דמיון. (ח) מקולות פ"ס מ"א. וכוונת דברי דבריו לא זו נלכד שראיתך אינה מוכרחת שהרי גם בשאר דברים הנאמרים בעשניות שס יש מהן להקל ולהחמיר, אלא שגם ראיתך מושגת מאותה משנה ענינה שנאמר שם בפירוש שמשלת המעין היא רק להטביל כלומר כלים ולא לטבול כלומר אדם ענינו. (ט) ל"ל משנה.

צינור שחקקו ולבסוף קבעו לא יפה פירשת למאן דמוסל חקקו תחילה אלא יש לך לפרשו קבעו ולבסוף חקקו אי נמי בהמשכה. ואית זה המעין שמימינו מועטין שאני משאר מעין הואיל והמשיך לו מים ממקום אחר, הא ליתא דקתני שוה למעין להמכיל בו בכל שהוא, ותו אמרינן בתוספתא דמקואותי) מקוה שארם מוכל, שם כלים וידים מוכלין נבי הכשר מים יא). אע"פ ששיעורו חלוק וכל מבילת מקוה מן התורה ברביעית לכלים ומעין בכל שהוא לכלים ולאדם כמי' סאה ששיעורו באדם בינוני כמו ששיעורו בכזית בינוני וכביצה בינונית וכל שיעורי תורה בינונית, אבל נבי כלים לא שייך בינונית. אבל נבי שורף סרה ומבילת כלים חדשים מן התורה צריך מי' סאה כראיתא בעינינו) ושורף סרה כראיתא בפספרייג) השורף סרה טעון כיבוס כנדים ולא שורף כנדים מנוגעים, במים במים שני פעמים שהיה כדון הואיל ואדם טעון מבילה וכליו טעונין מבילה מה אדם מוכל בראוי לו אף כלים מוכלין בראוי להם, דהיינו כדי רביעית או יותר עד כדי שנוטף עולה בהן, ת"ל במים במים שני פעמים מקום שארם מוכל שם כנריו וכלים מוכלין. ועל גל שנתלשד) שהעשרתו לרי יוסי דמסחר בזוחלין טו) איב מעין הוא, ומה שאתה דוחק לחלק בין מעין למעין ובין זוחלין לזוחלין טענה של חנם הוא. — ומה שכתבת מהלכות גרולות טז) שאתה מוכר שחורשת לעשות נירסא אין לך תיגוק שונה תלמוד שלא הניה וברלא נפשי נשמעו הרברים ואתה תוססו חידוש וכתבת איתו בחיבה נסה, ואני משתקם בנוסחא חדא דלנבי מקוה קאמר ובמקוה ליכא מאן דפליג בר מינך ועוד לא היה לו לומר ברלא נפשי מיא אלא וכי ליכא מיא כולא האי דמה ענין להוכיח נפשי ועוד דקאמר כולה קומתה ועוד שרבי יהוראי נאון מודה דבעינן מי' סאה בנהר, ועוד שכל מניה ירו על התחתונה, ומכמה ראיות שכתבתי אינך משים לב אל אחת, ועוד בזמן שאתה כוסר במבילת חצאין משבנוי נמשך למה לך, ותמה אני עליך כי כל הראיות שאתה מביא מסקומך אתה מוכרע. שכן שנינו למעלה ה) ממקוה שמימינו מרודדין

וכוננו שמה שפירש לחלק ולומר לא כל המעטות שוים ונמשנחנו לכן כשר המעין רק להטביל ולא לטבול משום שרבו עליו מים טלונים. ועל זה אמר הא ליתא שהרי כתוב נמשנה שוה למעין להטביל זו ככל שהוא שמשע משמע שזה דינו של כל מעין צעלמל להטביל ככל שהוא ולא לטבול. י) פ"ח ח"ל זה הכלל כל מקום שאדם מוכל ידים וכלים מוכלין חין אדם מוכל חין ידים וכלים מוכלין. יא) דלגיל מניה איתא למעלה מתן חתנית שלא פסקו שמתגילין זמן את המים. יב) ע"ז דף ע"ה ע"ב ועיין נחום ס"ס דיה מים. יג) ספרי פ' חקת י"ט, ס' יד) מקואות פיה מ"ו טו) ס"ס מ"ד דפסר כל הימים מתסדין בזוחלין וא"כ מעין הוא ואעפ"כ נריך לו מ' סאה לאדם, אלמל שגס גני מעין נריך מ' סאה לאדם. טז) נהיג דפוס וזרשע דף פ"ה ע"א. ח"ל וכד טבלה מחייבל למטיבל דזוכתא דליח ציה חרנעיס סאה דתניא ודחן את צפרו נמים נמי מקוה כל צפרו נמים שכל צפרו עולה צה ונמה הן אמה על אמה צדס שלס אמות ושיערו חכמים מי מקוה חרנעיס סאה. ונדלל נפשי מיל למימל צהו איתחל כולה קומתה מיגנדלל כנייתחל וספיר דמי עכ"ל. אך יען אשר דברי השולח חין לפנינו לא דעו צנידור חורו נוסחא של צה"ג הים לפני הר"ר אליעזר ומה זה אשר חרס צניקסחו. כי נצמח יש כחן נוסחאות שונות דרצני צה"ג, ונצה"ג שסויחל חמי' הלאן נצריאל חילדעקסיימער לא נמאלו דרצני חריל כלל. אך זמח נראה נעליל שסשולל הר"ר אליעזר היה דונה להמליך צעד ר' המשל לעיל טסנר טצילה עולה לחלפין עיין לעיל סימן מ"ז אות א' ונחשונת ר"ח סימן מ"ח אות א'. והר"ר אליעזר עומד ליימן ר' המשל אף שסוה עלמו חין מקבים עמו צזה. חה שאלו לו ר"ח לקמן ועוד צומן שאלח כוסר נצצילת חלפין משכוני כפסך למח לך. ח) מקואות פ"ז מ"ז. וכוננו שמשע רחיה שאלן טצילת חלפין עולה לו, דא"כ ל"ל טעמל שהמים מקדמין. וכן גני מקוה שמימינו מרודדין לא היתם לריכה כניסח חס יש טצילת למלפין:

שהבאת הטביל בו את המטה אע"פ שרגליה שוקעות בטיט העבה מהורה מפני שהמים מקדמין, ולדברך תיסק ליה שכבר טבלו הרגלים קודם ששקעו בטיט, והאי דסקה שמימיו מרודדן שהרי כובש חבילי עצים כדי שינכחו המים ולא יצטרך להתגלגל, ותסה אני אם כי ניים ושכיב מר אמר להא שמעתא.

ב. (בענין לחוף כע"ש ולטבול בשבת שחריה).

על שמועת כרמתיין רב ייסרה) ולא אריך לך) פירש רבינו שלמה, וריח ורב יהוראי פירשו כמו כן. ואני כמו כן פירשתי ותתן לב ותבין מעצמך דברי ר' שמעון דאחר מעשה תפסה פשיטא שעל התשמיש עיקרם, אך על הטבילה נזר כמו כן כדמוכחי שמעתא וכן עמא רבר.

ג. (בענין מטללי דיתמי אי משתעבדי לכתובה ולב"ח).

על המטללי לכתובה ולבעל חוב תראה בכתבי ששלחתי לפרישא, וריח במי שהיה נשוי פ"י כמותי והסכמתי לשמועתי וקודם מעשה אמרתיה, כי נשאלתי עליה ומרגלא היתה בפי, והלכות גדולות מסייעות למאי שפירשו דהוא כאשלי דקמחניא צ). אך אין זה תקנת רב שרירא שכתב בכתבו משום אסמכתא היא, ואין לנו לברות מעמים אלא ע"פ ההלכה וכן מוכח דהו לחקוני מרגניתא ולית לן למיתלי רחקינו חסא, ובקוצר השיבותיך כי חשתי, אך על יד הקודם אשיבך על שאר דברך אם תשנה אותם כי נחקך בתך מעבר השני, ואהבתך כמער איש ולויות) מעורה בכליות, ואתה שלום וביתך שלום.

סימן נ"ח. שאל הרב ר' אליעזר א) מר"ת.

ה'לכם משלום ארץ גשומה) (אם) ארז מאורות תעלומה?

ב. א) נדה דף ס"ז ע"ב. גם צוה נראה שאל"ס להא לעמוד ליתין דנינו משלם לעיל נסימן מ"ח חות ג'. ועיין לעיל תשובת ר"ת על זה סימן מ"ח חות ג'. צ) כלומר לא נוח לך ועיין פירוש רש"י סוכה דף ת"ד ע"ב ד"ה אריך:

ג. א) ספר הישר צדפוס דף מ"ז ע"ד סימן תקצ"ב. ועיין הנדל"ש כחצות דף ס"ז ע"א ונחום' ט"ז ד"ה גמלים. צ) כחצות ט"ז. ג) מלכים א' ז', ל"ו. ועיין צדשי ורדק ט"ז שפירשו מעד וליות טיהם לשון דינוק ומעד כמו מעורה:

סימן נ"ח. א) זה אינו ר' אליעזר בן שמואל מניין, אך ר' אליעזר בן שלמה שמו כמו שנחמס בסוף השאלה בהעמקה של החכם שד"ל זכרם חמד מחצתה שניעית לז' ליד. ועיין בהערה ט"ז ובספר עמודי העבודה להחכם אליעזר לאנדסהוטה לז' כ"ג. וגם אליעזר זה השני היה תלמיד ר"ת ולפי הנדל"ש מ"כ שד"ל היה לומד גם אלז' דנינו שמואל אחי ר"ת. עיין לקמן בהערה ח' וט'. וזה אליעזר לא היה תורנו לוונתו אחרי אשר עזב את דנותיו צדמנו, אכן עסק במלאכת האדמה. ועל זה הוא מקוין צדירו הנכבד, ועתה נפשי יצאה וחלל כל וכל היום חלי תורש בחלם וכו' וכל כחי אלז' לדיק והבזל וכו'. ועם כל זה מכבדו ר"ת ביתר שאת עיין לקמן בתשובתו וקראו גדול עניו אשר הויף ואשר הורם. וחלזי גם עשיר ונכבד הים. אכן זאת היתה לר' אליעזר ביתר שאת למנה שהיה יודע צד"ז משקל השירים צידה ותנועה. ודאם זה דבר חדש אשר לא היה לעוממים קודם ר"ת מצדינה לרפת. ועליו חתה ר' אברהם בן עזרא צדירו הידוע, ומי הביא לרפתו צדית סיר. עיין בעומר השכחה דף קצ"ז ע"ב ובספר נעדיכטע אורר ריימע דעם אצדחאס איבן עזרא חתה החכם דוד רחזין זל"ל לז' 144. ומרצו דנינו יעקב למד גם ר' אליעזר בן שלמה את מלאכת הסיר. והיה גם מחבר של פיוטים עיין בעמודי העבודה ט"ז. שאלת ר' אליעזר הזאת עם תשובת

וְאִם נִזְדַּעְנוּ אֲלֵיכֶם עֲקָבוֹת אוֹר וְאִם צָמָן וְתִימָן בְּנִי וְיִפְחוּנִי?
 וְאִם צָמָן וְתִימָן בְּנִי וְיִפְחוּנִי?
 כִּמּוֹ עָשִׂי יָמֵי חַרְפִּי וְאֶפְלִי)
 וְעַתָּה יִבְשֶׁה נַפְשִׁי וְאֵין כָּל
 וּבְלִי-הַיּוֹם אֲנִי חוֹרֵשׁ בְּתֵלָם
 וְעַד עָרֵב אֲנִי גֹדֶפָה וְכוֹאֵב
 כְּלִי-כַּחֲזִי אֶפְלִי לְרִיק וְהִבֵּל
 וְסָה חֶבֶל וְנִתְחַלָּה לִי נְתִיבָה
 וְאִי מִשְׁקָה לְשׁוֹקֵק הַעֲנִיָּה
 וְיִטֵּל אוֹרוֹת לַחֲזִי הַנֶּשְׁמָה?
 וְיִטֵּפוֹן שְׂבָלֵי בִשָּׁם וְקָמָה?
 רִבֵּשׁ אֶרְדָּה וּמִסְתַּמְקִי קָעִימָה
 וְהִיִּיתִי כִּינֹהָ נֶאֱלָמָה
 אֶפְתָּח אֶשְׁדָּד לִי אֶרְמָה
 וְנִזְע וְחִזִּיתִי הַלּוֹמָה
 וְאִי חֶבֶל וּמִשְׁבַּדֶּת שֶׁלָּמָה?
 צָמֻנָה לִי לְנַפְשִׁי הַעֲנֻמָּה?
 עֲמוּסָה מִבְּלִי אוֹנִים וְעֲצָמָה?

כי לא מצאה נפשי מנוח אשר ייטיב לי מיום צאתי מבית אבי רכב ישראל ח).
 ואחלי אליעזר לפני הנביא אשר ברמרונו (רבינו יעקב אביר הרועים מי יתנני
 לו לעבד ונפשי לו לשפחה לרחוק רגליו) כאשר הייתי באמנה אחר והגני היום (א)
 באין חזון נסרץ ותאבתי לשחות מים מבור בית לחם בשעריו (ב).

א. (בענין מקום הנחת תפילין של יד).

[לבי נוקפי] א) על מקום הנחת תפילין של יד, כי ראיתי מרבתי שמתחין אותה
 בנובה הזרוע למעלה מפרק האמצעי שקורין קורשי (ב) שתהא שימה
 כנגד הלב דומיא דבין עינים, ומהן מניחין אותו למטה מפרק האמצעי בנובה [קנה] ג)
 הזרוע [התחתון סמוך] ד) לפרק ואומרים כי היא הקיבורת (ה).

ר"ת עליה היא נמסרת לנו עוד עיי החכם שמואל דוד לנלחטו ככרס חמד שם ע"פ כ"י
 מספר תשובות הגאונים שהיה ניד החכם המפורסם הנ"ל הזה. ושני כתבי יד אלה הם צלמה
 משונים זה נזה דגדגים רבים וטוב לנו לחמח נשניהם ולנודר היפה מהם. ג) יחזקאל כ"ב.
 כ"ד, ושם כתוב ג' שפחה, ושינה נלורך החמד לחמד בשומה. והמדרשים האלה רובם ככולם
 הלגתי פה ע"פ כ"י הגאונים של שד"ל עם תיקוניו ככרס חמד שם, ומאסתי להציג צהערות
 השינויים בדפוס וכ"י ספר הישר שלנו, כי הם כמעט רק שינושים. ורק במקומות אחדים
 הציגתי חס ים ממש דגדגים. ג) מלת הלכס נמשך גם ללחן כלומר ואם לכס אורו
 וכו'. ד) שיר השירים ד' ע"ז. ה) כן הוא בכ"י שלנו וכ"ל לדעתי במקום בקקרה אלל
 שד"ל. ו) לשון גמרא נדה ס"ו ע"ב. ז) כ"ל לפי דעתי במקום אַבְּל אלל שד"ל אפ"ל
 בכ"י שלנו. ח) כן הוא בכ"י שלנו, אכן אלל שד"ל מיום נחתי מלח חזות העולם. ט) בכ"י
 שלנו. חמס אלל שד"ל ואחלי נפש אליעזר לפני הנביאים אשר ברמרונו שני בני דינא (רוח
 על שם אביהם מאיר) רבו שמואל ואחרי יאיר נחזי דבינו יעקב וכו'. י) כן הוא בכ"י
 שלנו, אכן בשל שד"ל מי יתן נפשי תחת חזק רגליו לזיוק מים על ידיו כאשר וכו'. יא) בכ"י
 שלנו ובשל שד"ל והגני היום נחץ מאפליה ליה ועיף לא רענ ללחם ולא למא למים כי חס
 לשמוע דבר ה' ואין חזון וכו'. יב) במקום נשערינו בכ"י שלנו איחא בשל שד"ל אשר נשערי
 העיר המלוינת צהלכה:

א. א) בכ"י שלנו נקודות צדאש השורה להורות על החסר. והציבות, לגי נוקפיין הן
 מכ"י של שד"ל. ג) כן הוא בכ"י ודפוס והמלה זרה צעני. ואולי ל"ל קודים או קודא
 שהוא coude בל"ל Ellbogen בליא ועיין לקמן בזה. ג) אלל שד"ל. ד) אלל שד"ל.
 ה) עיין חוסי מנחות דף ל"ז ע"א ד"ס קיצות:

ב. (בענין נדה בימי לבונה).

ועל נדה בימי לבונה איך אחס נדהנים לאכול ולשתות עמה אם ישנה היא בכלל נזירת חוץ ממוזנת הכוסם) וכו' אף בימי לבונה. כי יש אומרים שאינה באותו הכלל. וראיתם מדתני רבי אליהו³) וישן עמי בקירוב בשר. ומרשקלי כה אמרתי סברי למימר דוקא אישן עמי קאי ברוך הסקום שהרגו שלא נשא שנים לתורה. ותמיה לן דהאי רשקלי ומרי בישן עמה במסמא משום רעלה איכא למשקל ולמימרי אבל באכל ושתה עמה מאי איכא למימר. פשיטא דעל שלחן אחר קאכלי ועלום כ"ש דקסיד אאכל ושתה רחמ"ה איכילא ושתיה על שלחן אחד משינה בסניר כדמוכחא כולה שמעתתא⁴). דהתם איכא דיעות ואיכא שינוי והכא דיעות איכא שינוי ליכא. ועוד מאי שנא משום בנדים לבנים שלובשת סקע איסור כרת מינה הא קיימא לן תהא בניירתה ער שחבא במימד.

ג. (בענין סנע יין ע"י כח נכרי וישראל ביחד).

ועל הגוי שהיה תוסס בירו מל והיה רוצה לראות מראות היין בראש המנל אם שלו יפה הימנו וכשהרגיש ישראל רץ עליו ואחוז בירו עם המנל ומכח אחיות ישראל ודחיתו ננע ראש המנל ביין בעור ישראל אוחוז בירו וסילקו מעל היין. וסיבעי לז⁵) אם היין מותר בשתייה אחרי שכל כח ראש המנל היה של ישראל. ולא דמי ללוליבא⁶) ולאחרונא⁷) ולמדדו בקנה ולהתין את הצרעה⁸) דהתם כל כח מנע הלולב והאחרון והקנה של גוי הוא ולהכי אסורה בשתייה. ולכרציה עד רשייפא⁹) נמי לא דמי דהתם מאי דאצרכיהו בירצה אע"נ דיר ישראל וכתו עמו משום חשש שלא יהא הגוי תוקף את ישראל ומשכשך בהוצאת ידו מן היין. [ושלום רכותינו וכיתם ושלוס מורי רבי יצחק בן רבינו לנצח כנפש אליעזר בן שלמה¹⁰].

סימן נ"ט. וזאת התשובה השיבו ר"ת.

למי חסדת ישרון ונהדרם?
ישועה ישאבון ובה בארם
הלא לך הם עמרת הוד פארם
לרגלם גר דברידך וארם
דברידך לך בפעם זאת אקצרם

א. (בענין מקום הנחת תפילין של יד).

אשר שאלה על רכותך המשנים את הירדע ומנהג אבות, לא ארונים המה כדבר זה, כי הקיבורת הוא העצם למעלה מן האציל הנקרא קורא בלע"י. אע"פ

ב. א) כחונות דף ס"א ע"א. ועי"ס בתוס' ד"ה מחלפא. ב) שנת דף י"ג ע"ב ועיי"ס בתוס' ד"ה צינאי. וכונת השולח כאלן משום דהיא חמרה ללחיהו אכל עוני ושמה עמי וישן עמו בקירוב נשר והאמודלי שם רב דימי ורב ינחם נב יוסף לא סקלי וטרי אלא חישן עמה מכלל שם דנרי אליהו שאלר ברוך המקום שהרגו חין נמשכין אלא על הסינה ולא על לחילה ושתייה א) שם ע"א. ד) שנת דף ס"ד ע"ב:

ג. א) כן הוא נכ"י שלנו ונשל שד"ל ילמדנו דנחיתו ב) ע"ז דף כ"ז ע"א. ג) שם כ"ס ע"ב. ד) שם כ"ס ע"ב. ה) שם כ"ס ע"ב. ו) המנוח בספר קן מ"י שד"ל וספרות כ"י ודשם מלכ:

שפירש רבינו בנדה ה) שתי אציליו על שתי ארכבותיו אייטליש (ז), ליתא, דאין זה כפנקס אלא הקורא על הארכבות (ג). וקיבורת למעלה כדמוכח בערכין ד) דקא משני התם מראורייתא קיבורת כולה, בגדרים עד האציל, בקדשים עד הפרק סהלכתא. הרי שלשה פרקים בזווע. פרק סוף היר לקדשים, לנודר עד האציל שקורין קודא, קיבורת על גף של יד שקורין אשפלוז (ה) בלעז לתסלין כמו קיבורא דאהינאו) למעלה בנוכח וכוונתו הלב והיינו זווע דמפורש נבי הזווע והלחיים (ז) ואיהו זווע מפרק של ארכובה עד הכף של יד. ותסלין בזווע כדאמרינן בכל מקום, ובנוכח. ובפרק ראשון באהלות (ח) מונה סדר האברים תחילת פיסת יד למעלה הקנה ועל הקנה המרסק, היא מקום חיבור, למעלה מן המרסק הזווע למעלה מן הזווע הכתף. והזווע היא הקיבורת דכל קיבורת דבר קרוי קיבורת ובלישנא דרבנן קיבורא דאהינא קיבורא דאוליס (ט) ובנוכח היר הוא פ"י עצם גבוה שביד. ומרסק תרגומו של אציל (י) ולא כרברי הערוך (י) שמסרשו שחי ולא כרברי מנחם שמסרש אציל גובה הזווע (י). דבי בעי תלמודא למימר אומר אמת השחיי (ז), המדבר משחיו (י) ושער בית השחי, וכי בעי תלמודא למימר מרסק אומר המוציא בפיו ומרסקו (י) שתולה החסין בזווע במקום המרסק. ואם היינו שחי נמי הוה למיתני המוציא בפיו או תחת שחי, מכנים ידו במים עד הפרק (טו) ולא אמר עד השחי:

ב. (בענין נדה בימי ליבונה).

על א) הליבון כבר היו רגילות הנשים לסבול לאחר שבעת ימי הנדיות וספרו אחר בן ז' ימי נקיים (ג) משום חומרא דר' זירא ואו היו מקילות בליבון משום דאמרינן בשילהי נדה (ג) אמינא לך איסורא ואת אסרת מנהגא היכא דאחמור אחמור היכא דלא אחמור לא אחמור. והיו אומרות דמשום חומרא לא גזרינן משום הרגל עבירה אלא איסור תשמיש לבדו. אבל היכא דלא סבלו אין בין נרות ללבון ולא כלום. והא דבדקה אליהו לההיא בימי ליבון נביא היה וידע ענינם, והא דמסקי עליה רישן עמי אמוראי להשמיען שכך היה מעשה ולא קירוב ממש, ואפילו הכי נענש עליה ואסור לעשות. ואם לא שפירשו אמוראים הייתי מתיר בסינר מסמיק וכל אותם ענינים שמסרש שם (ג). אבל מרומי שלחו שלא היו מחמירין בליבון קבלה היא בידם בלא מעם ולא ישר בעיני. על היין מה אשיב כי אם לפי ראיית המעשה. ואין בירי

סימן נ"ט. א. ח) נדה דף ל' ע"ב דרש ר' שמלאי ומה הולד דומה צמתי אמו לפנקס וכו' רש"י ד"ה אליהו. ועיי' נחום' ד"ה שני. (ז) אייטליש Achsel=aisselle. ג) כ"י שד"ל ים כחן הוספה: כדאמרינן נחמכה סופרים לא יניח אדם ס"ח על ארכבותיו ויניח אליהו עליו מפני שנוחב בו מנהג גזיון (ד) ערכין דף י"ט ע"ב. (ח) אשפלוז זו איני יודע מה הוא, ולאומרים שהוא כמו épaule גלגול נדמה שהוא כמו שולמער או אכסעל גלגול אכסעל. לא יתכן כחן מפני שאינו בגוף של יד. (ו) צנא נחל דף ה' ע"א. (ז) חולין דף קל"ד ע"ב. (ח) אהלות פ"א מ"ח. והדברים מן ונפרק ראשון וכו' עד סוף הענין לא נמלכו כ"י שד"ל. (ט) צ"ח דף מ"ד ע"ב. (י) יחזקאל י"ג. י"ח. (יא) נערך מרסק. (יב) ונמנחמה מנחם שדפס ערך אלל אינו כן אלל פירש אליה יד שהם שרשי מזווע למטה. אך בני גי' גי' הרים אל אלל פירש מקום גבוה. (יג) צ"ח דף ל"ג ע"א. (יד) סנהדרין דף ס"ה ע"א. (יד) שנה דף ל"ב ע"א ועיי' נחום' ד"ה מרסק. (טו) ערכין דף י"ט ע"א. ועיי' נחום' ד"ה מרסק. ועוד עיין בספר הישר חולין דפוס דף ל"ט ע"ג סי' שפ"ז:

ב. ח) כל הענין הזה של החטונה כבר הוא אמור מלה נמלה בספר הישר נדה דפוס דף י"ח ע"א סימן קמ"ד. וכל הדברים מתחילת הענין מעל הליבון וכו' עד אין צין נדות חסרים כ"י שד"ל. (ג) כלומר חטונם ז' נקיים. (ג) נדה דף ס"ו ע"א. (ד) מכלן

לפרש אם לא אראה הענין. ושלומך אדוני יגדל נצח ואהבתך בלבים) יתר לא תמוט
ואתה שלום וביתך שלום:

סימן ס. [תשובה] אחרת.

(בענין שומרת יבם שנתקדשה לאחר).

בא ח מעשה לפני ר' ביבמה שמת בעלה ולא ידעה שיש לה יבם והלכה ונתקדשה
לשוק ולא היה יודע המקדש שהיא זקוקה ליבם ובעודה ארוסה נודע הדבר
ולא נשאה המקדש. ושאלו את רבנו אי קנסינן למקדש להוציא או לא:

והשיב כי לא מצינו קנס בשומרת יבם שנתקדשה לשוק אלא איכ נשאת ונמצאו
הצרות איילוניות³ והאי דיבמות פרק האשה רבה⁴ הכי פירשו אמר רב
יהודה אמר רב מניין שאין פירושין ביבמה ח'ל לא תהיה אשה המת החוצה לאיש
ור לא תהא בה הויה לוד ושמואל אמר בעניתינו צריכא נט מסקא ליה וכו'. ופסק
תלמודא הלכתא כשמואל אמר רב אשי אם היה יבמה כהן חלוין לה הכהן ושריא
לה למקדש דהא כהן לא מצי למיהדר לה דהא גרושה היא, וכפנינן ליה לכהן לחלוין
לה ושריא, ומקשי תלמודא איתגורי איתגר איכ מצינו הומא נשכר, והכי פירוש
איתגורי איתגר, וכי בשביל זמא היבמה שהמאה שקדשה עצמה ואסרה עצמה על
הכהן תהיה נשכרת שנכוף את הכהן לחלוין כדי להתירה לו. אלא ודאי אם יהיה
יבמה כהן לא נכוף את הכהן לחלוין אלא מבקשין ממנו כמו שמצינו בשילהי פרק
בית שמאי⁵ שיש שכוסין ויש שמבקשין הינ מבקשין ממנו לחלוין אם ירצה, ואז
לא קרינן לשני הומא נשכר שעבורו הפאו אינו נשכר כלל. דבלא חסאו נמי היה
כונסה בכך הוואיל וזה רוצה, ואם לא ירצה לא יחלוין והשני לא יכנס. אלא אמר
רב אשי הינ השתא דאיתמר הלכתא כשמואל אם היה יבמה ישראל נותן השני נט
ומותרת ליבם, אע"ז דאיכא למיחש שמא יאמרו הלץ וקדש זה וחור ונירשה ונמצא
אירך מחור גרושתו⁶, ואנן קי"ל כיון שלא בנה שוב לא יבנה והוא בכתרו⁷, אע"ז
הותרה לו ולא חיישינן בהכי, אלא הותרה לו ליבם לכנס וישאנה אם ירצה, אבל
אם היה יבם רוצה לחלוין לא קנסינן ליה לשני המקדש למיתב גיטא דאם איהא
דקנסינן ליה הוה לן למימר⁸ דמוציא בנט ולא כדקאמר נותן לה נט, כדאשכחן גבי
מעוברת⁹ ושאר קנס, ועוד לדירה נמי הוה לן למיקנס ולומר תצא מזה ומזה ראמאי
קנסינן ליה לדירה טפי מרירה כמו שמצינו גבי שאר דברים תצא מזה ומזה, ועוד
מרישא כי מהדר לאו אקנסא קא מהדר דקאמר אם היה יבמה כהן חלוין ושריא

עד סוף הענין חסר נכ"י שד"ל. ועיין על הענין הזה עוד דר"ן פ' אע"פ ונמנדי פ"ק
דשבת. (ה) נכ"י שד"ל בחוק מעי במקום כללי והולות יתר נא תמוט חסרות.

סימן ס. (א) השאלה והתשובה כבר הוצא נספר הישר על יצמות דפוס דף ז ע"ג סימן
כ"ג. ועוד בחסר יצמות דף כ"ג ע"ב דיה נותן ונרטיניא ונמנדי שם ועיין
בחסונות ונימוני לה' חסות ס' ל"ז וסור וביי אה"ע ס' קנ"ג. (ב) גיטין דף פ' ע"א.
(ג) יצמות דף ל"ג ע"ג (ד) שם דף ק"א ע"ב. (ה) כן היה צ"י וגם דפוס. ו"ע
ממי נחזיר גרושתו איכא הכא. חלולתו הוה ליה נתייב? ועיין בהפיר הנאה. (ו) ויכלן
ר"ח לרעם מהרש"ל גיטין דף פ' ע"ג על רמ"י ד"ה זינר לחלוין שפאלת חסונה ל"ב
מעט אשח חס. ועיין במהרש"ל שם. ונזה יש לישב חתימתי בהערה ה', ולכן נקט גרושת
משום דע"י הנשואין והנידושים חלולתו נפלה לפני היבם נאסור אשת חס שהוה נכרת
(ז) כלומר נתימלל דרכ אשי. (ח) יצמות דף ל"ה ע"ב. (ט) גיטין דף פ' ע"א. (י) יצמות

ל"ה אלא דאי לית הכא קנסא אלא כפייה כדפרישית, ולא מצינו קנס בשומרת יבם אלא כשנשאת ונמצאו הצרות העריות אילוניות רמיחלפא באשה שהלך בעלה וכו' כדאיתא בנישין בהוורקט), אבל בזינתה וכיש נתקדשה ליבא קנס, ומשנתנו רהאשה רבהי) האשה שהלך בנה ובעלה למרינת הים ואמרו לה מת בנך ואחייב מת בעלך ואמרו לה וכו' וקתני תצא ולא קתני תצא מזה וסוה, האי בערים ראנוסה היא וקתני תצא בלא נט רהא ר' עקיבא דאמר אין קידושין תוססין וכו' כדאמרין בנמראי), אבל האי דנישין לאו אנוסה ראיבעי לה לאמתוני אם תהיה צרתה אילונית אם לאו כדאמרין בהאשה רבהי), מאי הוה ליה למיעבר, איבעי לה לאמתוני נבי הכונס את יבמתו והלכה לה צרתה וכו', להכי קנסין לה ההם, אבל בשום מקום יותר לא ניקנס אלא בשנישאת צרת ערוה ונמצאת אילונית כדאמרין מעמא משום רמיחלפא, ונישאת נמי והיא יודעת ודאי שהיא זוקקה לא קנסין דהיינו זינתה ראמרין בנישין דלא קנסין, ופי' ר"ח והלכות גדולותי) שםפרשין בנתקדשה לשוק בהאי דנותן לה שני נט והותרה לו שלא יהא הושא נשכר, ואסורה לו עולמית והלכות גדולות שפירש ברח ליבא קנסא, לפי פירושם יש קנס בשומרת יבם שנתקדשה לשוקי), לא יפה כיוונו דהא קנס דנישאת צרת ערוה ונמצאת אילונית בין ברח בין לא ברח דלא אמרין בברח לא קנסין אלא בנתקדשה בתוך שלשה טו), דהיבא ראיחמר איתמר והיבא דלא איתמר לא איתמר, רהא בהאשה שהלך בעלה למרינת הים קנסין ולא מצינו חילוק בין ברח ללא ברח אלא במקומו נבי נתקדשה בתוך שלשה חדשים, והכי נמי אמרין נבי קנסות רפסחים בשיליהי כל שעה טו) עברה ולשה מאי וכו' ואמר התם היבא דאיתמר איתמר וכו', והלכות גדולות דמפרשי דמסלנין בין ברח ללא ברח בין שיש בנים לאין בנים, מחומרא רנשייהו, דמרמו לאיסור יבמה שנתקדשה, דסבירא להו דלא נרעה מקידש בתוך שלשה ולהכי תלו ליה היתרא בברח, וההיא דמסלני בין בנים ללא בנים רמרמי להו להנשען על אשת איש), ובי התם מסלני בין בנים ללא בנים היג הכא, והאי דשני נותן לה נט והותרה לו לא מיירי אלא בארוסין, דאי בנשואין היבא קאמר ברישא השתא ראיחמר הלכהא כשמואל, אפילו לא איתמר נמי אלא כרב אם היה יבמה כהן חולץ לה ואינו ביבם דהא זינתה כשניסת וזונה אסורה לכהן ואע"ג רבותרת לישראל ולא כרב המנוגא, מים זונה היא ואסורה לכהן דהא נבעלה לססול לה כדאמרין באלמנה לכהן גדול כן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומצרי וכו', אלא דאי מיירי בארוסין, ואין להוכיח ממה שאמר נותן לה נט שני והותרה לו, דאי בנשואין איירי היאך הותרה לו דהא יבמה שזינתה אסורה ליבם כרב המנוגא), ולית ליה דרב המנוגא, ורבינו שלמה זצ"ל פירש כן דהא הלכתא כן דלא קיימא לן כוותיה, אלא ודאי אם יש להוכיח, ממה שפירשתי יש להוכיח דלא מיירי בנשואין, ותו לא מיירי:

דף ל"ז ע"א. יח) סס. יז) סס דף ל"א ע"ג. יג) צהלכות גדולות דפוס וולפשא דף יע ע"ג נסס גלון וצדפוס הילדעסהיימער לז 285 נסס רב מר יחזקאל גלון והוצא בריף ור"ש ציננות סס. יד) הלשון מנוגס. ולפי דעתי ל"ל ואסורה לו עולמית. לפי פירושם יש קנס כשזונתה יבם שנתקדשה לשוק, והלכות גדולות שפירש צדח ליבא קנסא לא יפה כיוונו וכו'. כלומר וזהלכות גדולות מוסף עוד על פי ר"ח דנח ליבא קנסא, חזן לא מלחמי נח"ג נסני הדפוסים הדברים האלה. טו) ציננות דף ל"ז ע"א. טז) פסחים דף מ"ז ע"א. יז) ציננות דף כ"ד ע"ג. יח) כלומר מהא דהותרה ליבם אחר גטו של שני ליבא להוכיח דנחירוסין איירי, דאי בנשואין הלל היתה אסורה ליבם מדרב המנוגא, דלץ זח רחיה וליכא למימר דרב אפי' לית ליה דרב המנוגא, דהא נחמא רש"י פירש כן דנשואין איירי ולא תיקשי ליה, דלית הלכתא כרב המנוגא כדלמרי מערבא קוטס דף יח ע"ג: